

МАХАБХАРАТА

Десета книга САУПТИКАПАРВА

Книга за нападението над спящите

Глава 1

Санджая каза:

1. Тогава тези воини¹ се отправиха на юг и по залез достигнаха стана на Кауравите.
2. Там бързо разпегнаха конете си, обхванати от страх и се поуспокоиха едва когато се скриха в едно прикътано място, о, Господарю на Земята.
3. Те се разположиха безопасно недалече от военния стан, обезобразени, пребити, наранени от остри оръжия.
4. Дишайки тежко и развълнувано, те непрекъснато мислеха за Пандавите; но като чува техните ужасни победни викове,
5. боейки се от преследване, гонени от страх, те отново побягнаха накъдето им видят очите. Мъчени от жажда, конете им бързо изнемосяха по пътя.
6. Макар и пламтящи от възмущение, изпълнени с нетърпим гняв и жажда да отмъстят за убития раджа, все пак лъчезарните се нуждаеха поне от кратък отдох.

Дхритараштра каза:

7. О Санджая, невероятно нещо направи тогава Бхима. Той повали моя син, по сила равен на хиляди хоботоръки,
8. неуязвим за никого, млад, силен като елмаз... Този Пандава уби в боя моя син, Санджая!
9. О, Сине на Гавалгана, това, за което ме предупреждаваха някога хората, сега нямам сили да понеса. Срещайки се в боя със синовете на Притха, моят син беше погубен.
10. От желязо ли е сърцето ми, Санджая, та при вестта за смъртта на стоте ми сина не се пръсна на хиляди парчета?
11. Какво ще стане с мен и жена ми, престарелите, след като всичките ни синове са избити? Та аз нямам сили да се противопоставя на Пандавите!
12. Аз бях цар и баща на царе. Живеех според своята воля, Санджая. Сега, станал слуга на сина на Панду, как да живея по неговите заповеди?
13. Аз управлявах цялата земя, бях господар на всички, Санджая. А всичките ми сто сина той сам унищожи!
14. Събднаха се праведните думи на онзи махатма Видура. Изпълниха се тези думи над моя син, Санджая!
15. Сега слуга на Бхима ли да стана? Да работя безкрай? О, как да изпълнявам заповедите му, Санджая!
16. След като моя син Дурьодхана беше убит беззаконно, какво направиха Критаварман, Крипа и синът на Дрона?

---

¹тези воини - Ашватхаман (син на Дрона), Крипа и Критаварман

Санджая каза:

11. О, Раджа, след гибелта на синовете ти, като се отдалечиха малко, тримата видяха една ужасна гора, с дървета, оплетени в лиани.
12. Изтощени, те скоро я достигнаха на своите превъзходни коне и в часа на залеза спряха близо до огромната гора.
13. Тя беше любима на стада лопатари, населена с ята птици, засенчена с всевъзможни дървета, лиани, посещавана от всякакви хищници,
14. пълна с водоеми, украсена с разнообразни цветя. Гъсто обрасли в сини лотоси бяха стотиците ѝ езерца.
15. Оглеждайки се наоколо, те проникнаха в тази страшна гора и видяха хилядите клонки на сенчеста смокиня.
16. Тогава, като я приближиха, о раджа, маха-ратхите², най-добрите сред хората, съзерцаваха този прекрасен цар на гората.
17. Слизайки от колесниците си, те разпрегнаха конете, господарю и , извършили обредното омиване, останаха в сумрака.
18. Когато Творецът на света залезе зад най-прекрасната от планините, изгря Поддръжникът на преходния свят. Падна нощта.
19. Появяващите се звезди украсяваха Царя на планетите. Като светъл облак сияеше той на небето, озарявайки всичко наоколо.
20. Запрокрадваха се в търсене на плячка бродещите нощни същества. Дневните твари потънаха в сън.
21. Безмълвието на нощните същества беше крайно зловещо. Ужасните хищници се радваха, че настъпва нощта.
22. В началото на тази страшна нощ, пълна със скръб и печал, Критаварман, Крипа и потомъкът на Дрона се отпуснаха заедно на земята.
23. Там, сгушени под смокинята, те скърбяха за настъпилата гибел на Кауравите и Пандавите.
24. Те се проснаха на твърдата земя, за да спят, изнурени от умора, изранени от разни оръжия.
25. Попаднали във властта на съня, маха-ратхите Крипа и Царят на Бходжа³, достойните за щастие, незаслужили такова нещастие, през нощта лежаха заедно на голата земя.
26. Докато те заспаха, о Махараджа, изпълнени с умора и мъка, достойни, беззащитни, приели земята за ложе,
27. Синът на Дрона, подвластен на гняв и жажда за мъст, не спеше, а въздишаше, съскайки като змей, о Бхарата.
28. Изгарян от ярост, Дългоръкият не прие съня, а се оглеждаше наоколо в ужасната гора.
29. Разглеждайки с ненавист гората, пълна с разни същества, Силноръкият видя смокинята, обсипана с птици.
30. Хиляди врани прекарваха тази нощ на нея, спяха спокойно, всяка на мястото си, Каурава.
31. Докато враните спяха така безметежно, той изведнъж забеляза прелитащата към тях страшна сова.
32. Совата-пингала, огромна, жълтоока, с мощен клон, пъстропера,

---

²маха-ратха – воин на колесница, който може да се сражава сам срещу хиляди

³Царят на Бходжа - Критаварман

- бърза и хищна, страховито закрещя.
33. Произвеждайки лек шум, сякаш сляла се с яйцеродените, тя придърпа към себе си клонче от смокинята, Бхарата.
  34. И кацайки на него птицата, наречена "Птича смърт" погуби огромно множество спящи птици.
  35. На едни тя стремително откъсваше главите, на други - крилете, а на някои пречупваше краката, сражавайки се с крака.
  36. Мигновено убиваше всички, попаднали пред очите ѝ, силната. С тела и членове на убити птици, о господарю
  37. Покри се земята около смокинята. Разкъсала враните тържествуваше совата.
  38. Разправи се с враговете си по свое желание, врагоубийцата. Като видя как действа совата нощем
  39. Синът на Дрона, прилагайки към себе си всичко, обмисли: "Чрез тази птица ми се даде пример.
  40. Доjde време да погинат враговете. Тъй мисля. Сега не мога да убия победителите Пандави.
  41. Те са силни, уверени в достигането на целта, изкусни в бой. Но аз се заклех да ги убия пред раджата.
  42. Птичката, летяща край огъня, намира в него своята гибел!
Гибелта на самотния воин, спазващ всички правила на боя, е несъмнена.
  43. Чрез измама нека ме стигне късметът, а враговете - велика гибел!
Преди беше съмнително, че ще достигна целта си; сега е несъмнено!
  44. Много хора, добре познаващи законите, ще оценят това. Кое от това, дете казах, ще осъдят и порицаят хората?
  45. Мъжът Кшатрий трябва да изпълни онова, което изисква дългът му; който се отвърща от дълга си е порицаван от всички и той си навлича все по и по-голям позор.
  46. Докато бяха в беда Пандавите, добре познаващи закона, извършваха дела, за каквито размишляващите за Дхарма слушат древни песнопения.
  47. Целта на Дхарма е възвестена в шлоки от мъдреците, познаващи Истината: "Преумората, безредната войска, времето за приемане на храна се използват от враговете:
  48. Вражата сила следва да се сломи чрез проникване в лагера им; посред нощ, спящи, обезсилени те трябва да бъдат унищожени!
  49. Нека този, чиято войска е разбита и неспособна да се сражава, да удвои своите усилия!" И тъй, това е решението ми: през нощта ще извърша убийство над спящите
  50. Пандави и Панчалийци!" Тогава безстрашният Син на Дрона, потънал в жестоки мисли, с всеки изминал миг все повече убеден в своето решение
  51. разбуди спящите - брата на майка си и владетеля на Бходжа. Разбудените многосилни махатми Крипа и Критаварман,
  52. засрамени от вероломството, не му дадоха окончателен отговор. Тогава Ашватхаман, размисляйки за минутка, им каза, облян в сълзи:
  53. "Убит е цар Дурьодхана, първият сред многомошните воини, заради когото ние непрестанно враждувахме с Пандавите!

54. Чист, смел и сам той, повелителят на единадесет рати⁴, падна от ръката на Бхимасена, използващ много подла уловка.
55. В боя подляят Врикодара извърши страшна мерзост: той ритна с крак челото на белязания с власт.
56. Тогава завикаха панчалийците, затанцуваха и захихикаха, надуха раковини и, ликувайки, забиха барабани!
57. Звънът на литаврите, смесен с ужасния рев на раковините изпълниха въздуха на всички страни!
58. Цвиленето на конете, мощните тръби на слоновете, лъвските резове на воюващите звучаха оглушително.
59. Ето, те се завръщат в своя стан, ликувайки, вдигат шум там на изток; от носещия се грохот от колелата на техните колесници настръхват косите.
60. Пандавите унищожиха всички, които бяха на страната на Дхритараштра. Само ние тримата оцеляхме в това велико сражение.
61. Някои от падналите обладаваха силата на стотици хоботоръки, други познаваха всички видове оръжия и въпреки това всички бяха убити от Пандавите - навярно заради превратностите на Времето!
62. Наистина, не е ли за това тъй бременно съществуването? Но тъй като те извършиха невиджани до сега подвизи, желателно е и ние да извършим също тъй трудноизпълними дела.
63. Ако съзнанието ви не е помрачено от заблуда кажете, какво е добро за нас в тази велика беда?

Глава 2

Крипа каза:

1. Изслушах всичко, казано от теб, не пропуснах и дума, господарю; сега и ти чуй моите кратки думи, Дългоръки.
2. От две сили са управлявани и обвързани хората: от Божественото Предопределение и от човешките дейности; за друго не се говори.
3. Не се надявай да успееш, разчитайки единствено на Предопределението, а също така и само на човешката дейност; необходимо е съчетание на двете.
4. От тези двете са обвързани всички дела, малки и големи; проявявайки се, те стават видими, после се скриват отново.
5. Когато Праджаня вали над планината - какъв ли плод би се родил? А на разораното поле няма да има реколта?
6. Действие, против което стои Съдбата или бездействие при благоприятна Съдба - и едното, и другото са безплодни; правилното решение е показано отпреди.
7. Но ако Бог е оросил добре, а освен това е и разорано полето, то и зърно ще се роди стократно. Така преуспяват хората.
8. Случва се, че от двете Съдбата по свое предопределение развива събитията; Нека тогава мъдрият действа, прибягвайки към помощта на Благия.

---

⁴една пълна рата се състои от десет полка (анакини), т.е. от 21870 бойни слона, също толкова колесници, 65610 конника и 109350 пехотинци

9. Защото от тези двете зависят всички човешки цели, били те действени или бездействени, о тур сред мъжете.
10. Дори и човек да преуспява в делата си - този успех се твори от Съдбата. Ето как извършващият дела достига плодовете им.
11. И най-великият сред хората, лишен от благосклонността на Съдбата остава безплоден в света, дори и да прилага старание.
12. Ленивите хора, бивайки безразсъдни, порицават напрегнатостта на действието, но познаващите не одобряват това.
13. Обичайно плодът на земните дела е видим; но и на бездействието лошата карма и големият му плод също се виждат.
14. Едва ли някой получава плод, без да действа; също така едва ли действайки, не получава нищо; такива е трудно да се срещнат.
15. Деятелният побеждава в живота, а ленивият не постига щастие. В този свят на живите се вижда, че деятелните биват подбуждани от желанието.
16. Ако извършителят, действайки по свое желание, не вкухва плода, достигнал или не успех, той не подлежи на порицание.
17. Който се ползва от плодовете, без да е вършил дела в този свят, той бива бичуван с думи, а после става ненавистен.
18. Който, пренебрегвайки този закон, съществува по друг начин, сам си навлича вреда. Такова е мнението на разумните.
19. Напразно е действието, ако Съдбата не е с човека; напразно е също така и бездействието. При отсъствието на тези двете възниква безплодието.
20. Човек, изоставил действието, не може да преуспее в делата, но който извършвайки поклонение пред боговете, достига целта си, такъв винаги преуспява.
21. Този, който не решава сам, изчаквайки съчетанието на извършителя и на действието и действа съвместно, следвайки указанията на мъдреците,
22. той пита и, оттегляйки се, изпълнява тяхното благо слово. Който почита мъдреците следва винаги да ги пита за Доброто.
23. Защото те са великият корен на действието и този корен се нарича достигане. Който разбере словата на мъдреците, неговите старанията ще се увенчаят с успех.
24. Той скоро получава плод, съобразно усилията си. Но който е подбуждан от желания, гняв, алчност и страх -
25. страсти безсилни и презрени - бързо изгубва щастieto. Ето така и Дурьодхана - алчен, недалновиден - не достигна целта си.
26. Той предприе безумно дело, без никой да го осъди; не се посъветва с благомислещите, съвещаваше се само със сладкодумци.
27. Той постъпваше враждебно с прекрасните Пандави, превъзхождащи го по доблест. Още от малък се държеше недостойно, не се отличаваше с твърдост в постъпките.
28. И ето сега как страда; мъка постигна злодея за това, че не послуша съветите на приятелите си!
29. А ние и другите, които го последвахме ще получим за това велика скръб! Дори и сега, като мисля за това, аз не намирам друго решение.
30. Ако някой, след като размисли, не види кое е добро за него, то

нека той, заблуденият, послуша наставленията на благожелателни хора и нека последва съвета им.

31. Покорен на мъдростта, той ще види доброто; в това е коренът на действията му, разума и мъдростта на решенията му.
32. Тях трябва да питаме ние; каквото кажат, това и ще направим. Да вървим при Дхритараштра и Гандхари.
33. Като отидем ще попитаме и премъдрия Видура. Те ще ни кажат къде е нашето благо след всичко, което се случи.
34. Да направим това, което те ни кажат, тъй мисля. Неуспехът постига хората заради отсъствие на предприемчивост в делата.
35. Който не преуспява в делата си е свършен човек; "Постигнат от Съдбата" наричат този, който няма късмет в делата си.

Глава 3

Санджая каза:

1. Като изслуша прекрасните, съобразени с праведността думи на Крипа, Ашватхаман беше обхванат от зла тъга, о махараджа.
2. Със сърце, изгаряно от скръб, сякаш запалено на огън, с ожесточение се обърна той към лежащите си другари:
3. "За това, кое е добро разумът на всеки съди по своему и всеки е доволен от своите размисли.
4. Нали всеки смята себе си за най-разумния в света, почита себе си като най-умния сред хората.
5. Всеки казва, че неговите мисли и думи са добри, чуждата мисъл порицава, а своята - превъзнася.
6. Някои достигат до общото мнение по пътя на дълбоки размишления; тогава остават доволни един от друг и всеки цени високо другия.
7. А и разбирането на човека, изменяйки се постепенно, с течение на времето може коренно да се промени.
8. Особено заради безкрайното разнообразие на материята на човешката мисъл. Когато съзнанието е замърсено, мозъкът ражда какво ли не.
9. Както лечителят, разпознал болестта, съобразно науката приигатвя по правилата лек за да достигне целта си, така постъпва и царят.
10. За да достигнат целта си, хората прилагат разумни усилия, придавайки и своя опит, но други хора ги порицават.
11. Отначало, в младостта си човек е обзет от едни мечти, а в зрелостта и старостта други мисли го привличат.
12. Понякога, при голям ужас или голямо щастие, човек губи разсъдъка си, Владетелю на Бходжа!
13. А и при един и същ човек начинът на мислене е ту един, ту друг, ту закономерен, ту пък въобще неприемлив.
14. Решението, което според своето разбиране човек смята за добро, него се и опитва да осъществи и натам насочва усилията си.
15. Та нали всеки човек, Господарю на Бходжа, решавайки: "Това е добро!" започва охотно да действа, дори и делата му да го заплашват със

смърт.

16. И нали всички хора, утвърждавайки своя разум и опит, извършват разни дела, които сами считат за полезни.
17. Утешителната мисъл, отнасяща скръбта, която роди моят ум в голямата ни беда, сега ще съобщя на двама ви.
18. Сътворявайки съществата, Праджапати е определил занятията им; определил е цветът, присъщ на Варните по качествата и свойствата им.
19. На Брамините - височайшия път на Ведите; на Кшатриите - височайше великолепие; на Вайшите - щедрост; на Шудрите - служене на всички варни.
20. Брамин, който не преумножава праведността, Кшатрий без блясъка на съкровища, свидлив търговец и шудра, възстанал против другите варни заслужават порицание.
21. Ето, аз съм роден в превъзходен брамински род, почитан от всички, но заради лошото си поведение бях приобщен към кармата на кшатрий.
22. След като познах Дхармата на кшатрий, ако достигна браминство ще извърша велико дело и ще бъда считан за праведник.
23. В боя аз нося дивен лък и дивно оръжие, а станах свидетел на убийството на баща си - какво да кажа в събранието?
24. И тъй, сега по свое желание се обръщам към дълга на кшатрий - ще вървя по пътя на царя и на своя баща - махатма.
25. Победили кашинците, спят сега панчалите, почиват, свалили оръжия и брони, преизпълнени със щастие,
26. сънувайки своята победа; непобедима умора ги е овладяла. Тази нощ те спят сладко в своя стан.
27. Като цар Сканда, аз ще изпълня с мъка техния стан, промъквайки се в лагера им, докато спят мъртъв сън без съзнание.
28. Изправяйки се като Магхава срещу данавите ще се разправа с тях и с предводителят им Дхриштадьюмна.
29. Ще се разправа с тях както горящият огън - с тревите! Избивайки панчалите, аз ще достигна най-голямото удовлетворение!
30. Ще поразявам панчалите с тояга в ръка като Рудра, разярен на своето стадо.
31. След като убия, съсичайки, всички панчалийци, изпълнен със радост ще продължа да унищожавам синовете на Панду.
32. Като посека един след друг всички панчали и превърна телата им в прах, аз ще отмъстя за невинния си баща, за Карна,
33. За Дурьодхана, за Бхишма и за царят на синдхите! По техните труднопроходими следи ще отправя панчалите.
34. Тази нощ аз бързо ще отсека със сила главата на царя на панчалите Дхриштадьюмна като на жертвено животно!
35. Тази нощ ще унищожа кръвните синове на панчалите и пандавите докато спят; ще унищожа поколението им, сине на Гаутама!
36. Тази нощ, унищожавайки войската на спящите панчали, извършвайки това, което трябва, аз ще бъда щастлив, о многоуважаеми!

Глава 4

Крипа каза:

1. Е, добре! Твоят ум е насочен към противодействие, вечни! От това не би могъл да го отвърне дори Този, който държи ваджра.
2. И двамата ще те последваме, щом съмне. Тази нощ, снели оръжията си, изнурени, те спят край своите знамена.
3. След теб, лице в лице с враговете, аз и Критаварман - сатвиецът, ще дойдем въоръжени, стоейки на двете си колесници.
4. С наша помощ утре ти ще победиш всички в сражението; ще пречупиш панчалите, заедно с техните поддръжници, о най-добри от колесничарите!
5. Ти можеш да го сториш! Отдъхни тази нощ. Дълго си бодърствал, затова отдъхни!
6. Отпочинал, наспал се, с устойчив разум, о разпределителю на почести, срещайки се в сражение с враговете, ти несъмнено ще победиш.
7. Ще надвиеш най-добрите колесничари, ще се сдобиеш с най-хубавите оръжия. Да попречи на твоята победа не би могъл дори царят на боговете Васавя.
8. Охраняван от Критаварман, движейки се заедно с Крипа, кой би могъл да победи синът на Дрона, бил той дори и царят на боговете?
9. Тъй, отпочинал през нощта, наспал се, поуспокоен ти ще победиш враговете на разсъмване.
10. Та нали божествено е без съмнение твоето оръжие, а също и моето, и на Сатвицея велик и многоопитен в битки.
11. Тогава всички врагове ще победиш със наша помощ и така всички ще постигнем цветуща радост.
12. Отпочини без грижи, преспи щастливо тази нощ! Аз и Критаварман ще те последваме, о най-добри сред хората.
13. И двамата сме превъзходни воители, до зъби въоръжени; бързо ще препуснем след теб на тази колесница, колесничарю.
14. Стъпи на бойното поле, викайки своето име и тогава, принудил враговете да се сражават, ти ще станеш велик воин!
15. Когато денят засияе, ти ще довършиш тяхната гибел. Ще се превъзнесеш подобно на Шакра, който погуби великите асури!
16. Та ти си способен да победиш във бой всички възстанали панчали, както разгневеният Шакра, "убиецът на всички данави", победи даитите.
17. На бойното поле аз ще те съпровождам, а Критаварман ще те охранява. Да ти противостои не би могъл дори самият Гръмовец, господарю!
18. Разбира се, че нито аз, нито пък Критаварман бихме напуснали бойното поле, без да сме победили пандавите, мой сине!
19. Едва когато убием в сражение свирепите панчали, а с тях и пандавите, тогава ще се завърнем, а ако бъдем убити - ще идем на небето!
20. На разсъмване по всякакъв начин ще ти помагаме в битката, Дългоръки! Това е, казах ти истината, безупречни!"

21. Такива благи думи каза на сина на Дрона неговият вуйчо. Тогава, о раджа, той отговори на брата на майка си с очи, горящи от гняв:
22. "На разсъмване! Как би могъл да спи човек, измъчван от желаниа, от мисли за богатство или за нещо друго? Та аз вече се виждам доволен, постигнал всичко това.
23. Знай, че мисълта дори и само за една четвърт от тези блага нарушава моя сън! Но най-лошото от всичко в този свят е да помниш неотмъстения си баща!
24. Гори сърцето ми денем; и нощем не може да се успокои. Как тези злодеи убиха баща ми пред собствените ми очи!
25. Трепери цялото ми тяло...Как човек като мене би могъл дори и за минута да живее в този свят, о раджа!?
26. "Дрона е убит!" - чух да крещят панчалийците и докато не убия Дхриштадюмна не желая да живея!
27. Убийството на баща ми е смъртна заплаха за панчалийците и за тези, които са с тях! Аз също така чух и воплите на раджата с разсечени членове...
28. Чие жестоко сърце не би пламнало, чии немилостиви очи не биха се изпълнили със сълзи, когато се раздаваха воплите на прекрасния!?
29. Когато чух, че са посечени членовете на раджата, когато ми известиха за поражението на приятелската, избраната от мен страна - аз загубих желание да живея!
30. Скръбта ми нараства с тяхната скръб - както реката прави езерото пълноводно. Сега едно-единствено нещо ме вълнува - нима бих могъл да заспя ? Нима бих могъл да бъда щастлив?
31. Васудева и Арджуна, пазени от всички, няма да докосна. Мисля, че и самият Махендра не би се справил с тях.
32. Не съм способен да подтисна избухналия си гняв, а и не виждам някой в този свят, който би могъл да го угаси.
33. Едва когато ми донесоха вестта за гибелта на моята дружина, моят разум реши, че е праведно да отмъстя.

Глава 5

Крипа каза:

1. Човекът със слаба воля, необуздал своите чувства, дори и да се стреми към познанието, не може удовлетворително да постигне Дхарма и нейните цели. Тъй мисля.
2. Впрочем и силният, който не търси себеобуздаване, също нищо не знае за Закона, неговата цел и заключения.
3. Глупавият воин, макар да е прекарал дълго у наставник пандит, не може да научи своя дълг, както лъжицата не познава вкуса на чорбата.
4. Но ако разумният прекара при такъв пандит даже и само минутка, той бързо познава Дхарма, както езикът вкухва чорбата.
5. Мъдрият човек, който желае да постигне Дхарма, обуздава своите чувства и постигнал всички Агами⁵, не влиза в спор за общоприети неща.

---

⁵агама - "допълнение"; части от свещените писания, следващи сборниците с химни; сборници с традиционни предписания, които се изучават наравно с Ведите

6. Но буйният човек, презрян, злободушен и грешен, изоставил указаното добро, върши прегрешения.
  7. Чрез покровителство, приятелите на такъв човек го отвръщат от греха и който се е отвърнал става щастлив, а който не се е отвърнал - нещастен.
  8. Както изгубилият разсъдък бива укротяван с различни думи, така и силният приятел помага на слабия.
  9. А също и разумния, решен да извърши зло, мъдрите приятели отново и отново удържат насила.
  10. Обуздавайки за добро собствения си разум, никога не прави, сине, това, за което в последствие ще се каеш.
  11. В този свят праведниците не уважават човек, който убива спящи, или такива, които, хвърлили оръжие, са слезли от колесниците си,
  12. които казват: "Предавам се, твой съм!", също и такива, чиито стрели са се изчерпали, които са останали гологлави по време на боя, или чиито колесници са разбити.
  13. Сега панчалите спят, снели ризниците си, господарю, почиват царете, сякаш са мъртви, без съзнание.
  14. Ако пребивавайки в това състояние им навреди някой нечестивец, той без съмнение ще пропадне в бездънна, безгранична, безизходна преизподня.
  15. Измежду всички познавачи на оръжие ти си известен като най-добрият на света; въобще не си извършил и най-малката простъпка!
  16. И като Сурия по изгрев ти, второ слънце, озаряваш всички същества! Озарил всички същества, победи враговете си в бой!
  17. Та на твоята красота не подхожда порицаемо дело! То би изглеждало като червено петно върху бяла дреха, тъй мисля.
- Ашватхаман каза:
1. В това, което каза, няма съмнение, вуйчо! Но самите Пандави преди стократно нарушиха тези граници.
  2. Пред очите на пазителите на земята и дори в твое присъствие, господарю, падна баща ми, сразен от оръжието на Дхриштадюмна!
  3. Когато падна колелото на колесницата му, Карна, най-добрият сред колесничарите, изпадна в крайна беда и беше убит от притежателя на лъка Гандива⁶!
  4. После синът на Шантану, Бхишма, хвърляйки оръжието си, отказа да се сражава. И него уби притежателят на Гандива, поставяйки пред себе си Шикханди!
  5. Бхуришрава, великият воин, също извършваше обряда "Прая"⁷ по време на боя, но беше повален от Ююдхана при гневните викове на пазителите на земята!
  6. Дурьодхана, изправяйки се в бой с боздугани срещу Бхима, пред очите на пазителите на земята беше свален с незаконен удар!
  7. Сам, обкръжен от много маха-ратхи, този човек-тигър незаконно беше поразен от Бхимасена!
  8. За ридаещия раджа с разсечени бедра аз научих от претичващите вестоносци и това прониза сърцето ми!
  9. Ето такива са беззаконните злодеи панчали, разкъсващи родствените

⁶т.е. Арджуна

⁷"извличане" на живота от тялото чрез гладуване; спокойно очакване на смъртта

връзки! Защо не порицаеш тях, господарю, разрушителите на
благородството?

10. Убивайки панчалите, убийците на баща ми, докато спят нощес,
охотно бих станал червей или мулец при следващото си рождение!
11. Затова и бързам да изпълня намисленото, защото, ако не
побързам, как бих могъл да спя? Как бих могъл да съм щастлив?
12. Не се е родил още на света, а няма и да се роди човекът, който
би могъл да ме отвърне от това убийство! Тъй мисля.

Санджая каза:

1. Като каза това, о махараджа, синът на Дрона, мислейки само за едно,
запрегна конете си и ги насочи към вражеския стан.
2. Двамата махатми, синовете на Бходжа и Шарадва, заедно му казаха: "С
каква цел запрегна колесницата и какво си намислил да вършиш?"
3. О бик сред хората, и двамата ще дойдем с теб към тази цел, без
значение дали е добра или лоша; не ни напускай!"
4. Тогава Ашватхаман, разярен, помнейки смъртта на баща си, им каза
наистина какво смята да прави:
5. "След като уби стотици хиляди с острите си стрели, баща ми остави
оръжието си и беше повален от Дхриштадюмна.
6. Затова и ще погубя тези убийци на закона, синовете на царя на
панчалите. На злите - със зло!
7. Ще убия злодея-панчалиец като животно, за да не достигне световете,
предназначени за погубените от меч! Тъй мисля.
8. Бързо надявайте ризниците си, грабвайте мечовете и лъковете си и
идвайте с мен, стоейки на своите колесници, о врагоубийци!"
9. Говорейки така, той се отправи към враговете, стоейки на колесницата
си. Крипа и Критаварман-сатвиецът го последваха, о раджа!
10. Движейки се към враговете, те сияеха като пламъците на огън в
жертвен обряд.
11. Така те приближиха до стана на спящите, господарю. Достигайки
входната врата синът на Дрона, маха-ратхи, се спря.

Глава 6

Дхритараштра каза:

1. Когато видяха, че синът на Дрона спря пред вратите, какво направиха
бходжиеца и Крипа? Разкажи ми за това, Санджая!

Санджая каза:

1. Като извика Критаварман и Крипа, този маха-ратхи, синът на Дрона,
обхванат от ярост, тръгна към вратите на стана.
2. Там той видя Същество⁸, по сияние подобно на луната или слънцето, с
огромно тяло, ужасяващо, стоящо на стража пред вратите.
3. Облечено в окървавена тигрова кожа, с върхна дреха от кожата на черен
лопатар, обвито със змии, сякаш свещен шнур.
4. Неговите дебели, огромни ръце държаха разнообразни оръжия; едната
беше обвита в змия, като наръкавник, от чиято уста излизаше ярък

---

⁸Бхава - Същество, Съществуващ - Шива

- пламък;
5. страшнолико, със стърчащи из пастта му бивни, украсено с хиляди многоцветни очи.
  6. Великолепието му не може нито да се разкаже, нито да се опише! Пред лицето му в прах биха се разсипали дори и планините!
  7. От ноздрите, ушите и всичките му холяди очи изригваше огромен огън,
  8. от който като искри излизаха с хиляди Хришикеши, държащи раковини, боздугани и дискове.
  9. Той съзерцаваше това изумително Същество, хвърлящо в ужас вселената.
  10. Стрелите, които изпращаше синът на Дрона, това велико същество поглъщаше така, както огънят-водоубиец в образът на кобила поглъща водите на Океана.
  11. И погълна тогава Съществото пуснатите от сина на Дрона стрели! Ашватхаман, като забеляза че стрели не поразяват стрелоубиеца,
  12. метна в него своето копие, подобно с яркия си блясък на огнен гребен, но това грамадно пламенеещо копие То раздроби!
  13. Така, в края на югата, удряйки се в слънцето, голяма звезда пада от небето! Тогава дивен меч с небесен цвят, със златна ръкохватка
  14. блестящ като змей, бързо извади от ножницата мъдрият и хвърли в Съществото този превъзходен меч.
  15. Достигайки Съществото, мечът хлътна в него като в дупка на мангуст. Тогава разяреният син на Дрона своят блестящ боздуган, подобен на знамето на Индра
  16. запрати в това Същество, но и него То погълна. Накрая, изгубил всичките си оръжия в Бхава, той се огледа около себе си
  17. и видя, че цялото пространство наоколо е запълнено с образи на Джанардана. Съзерцавайки това чудо, обезоръженият син на Дрона,
  18. крайно разстроен каза, спомняйки си думите на Крипа:" Който не слуша това, което е казано от сърдечен приятел,
  19. той тъгува, постигнат от голяма беда, като мене, който пренебрегнах съвета на тях двамата. Който, невежа, престъпвайки указаното от Писанията, желае да убива,
  20. той отпада от Дхарма. Погива този, който в гняв убие крава, брамин, цар, жена, приятел, майка или гуру,
  21. а също и който напада обезоръжения, безсилния, слабоумния, спящия, слепеца, страхливеца, пияния, лунатика, беззащитния, ставащия от сън.
  22. Ето това някога са указали учителите за хората. А аз престъпих Вечния Път, завещан в Писанията,
  23. избрах пътя на беззаконието и велика напаст ме постигна. Мъдрите предупреждават за този най-ужасен път
  24. този, който предприел велико дело, отстъпва в страх пред опасността. Аз съм безсилен да изпълня това дело само чрез своята сила и мощ!
  25. Та нали е известно, че Божественото предопределение е по-силно от човека. Ако Съдбата не благоприятства делата на човек,
  26. стъпил на беззаконен, извратен път, той пада в смъртен грях. Такова приобщаване към беззаконието мъдреците наричат

"недостатъчно различаване".

27. Аз отстъпих страховито от предприетото дело, затова заради този страх ме постигна нещастие.
28. В бой синът на Дрона никога не бе отстъпвал в бягство. Това преогромно Същество е като вдигната пръчка от Съдбата!
29. И аз не мога да го позная, макар и да обмислям от вси страни; разбира се, моето беззаконие е произвело тази нечиста сила!
30. Това е ужасния плод на моето намерение да убивам незаконно; и това, че избягах от битката също зависеше от съдбата!
31. Укорите на Съдбата мога да избегна само ако потърся убежище в Махадева!
32. Това мое ужасно наказание от Съдбата е способен да унищожи само Капардин⁹, Богът на боговете, Съпругът на Ума, Вечният!
33. Към Рудра, увенчаният с черепи, с очи на Бхага; към Хара, към този Бог, който превъзхожда всички богове по отреченост и тапас; към Господаря на планините, който държи в ръка копие, към него прибягвам за защита!

Глава 7

Санджая каза:

1. Размишлявайки така, о Господарю на вселената, синът на Дрона слезе от колесницата си и извърши поклонение пред Господаря на боговете.
Синът на Дрона каза:
  1. О Ужаснообразни, Благи, Виещи, Шарва, Ишана Ишвара, Господарю на планините, Царствени раздавачо на дарове, Боже Бхава Бхавана!
  2. Синешеи, Неродени, Семе, Хара, който отнасяш жертвоприношението на Дакша¹⁰, Вселеннотели, с изменна форма на очите, Многообразни, Съпруже на Ума;
  3. Живеещ на погребалните площадки неистови вожде на сонми зли духове, Господарю, носещ череп вместо чаша, Рудра, брахмачарин с плитка;
  4. Със старателно очистен разум, което е трудноизпълнимо със слабо съзнание - такъв сам себе си принасям в жертва на Тебе, Разрушителю на тройния град на якшите.
  5. Тебе възхваляват в песнопения създателите на свещени химни; и аз също възславям Страшния. Твоята шия е синя, а одеждите ти - кървавочервени, ти отнасяш далеч скуката;
  6. Ти си творец на Шакра, Брахма, брамините и брахмачарините, Благообетни, убежище и безкраен път за подвижниците.
  7. Многообразен, предводител на сонми от духове, Триок, любимец на събранието, съзерцаем от владетеля на съкровищата, възлюбен на сърцето на Гаури,
  8. Баща на Кумара, язdec риж бивол, облечен във фино тяло, престашен,

⁹Капардин - "Този, чийто коси са завити във формата на раковина"

¹⁰Дакша - "деятелен", "способен", "волеви", "духовна сила" - баща на Парвати

- драгоценност на Ума,
9. По-висш от най-висшите, по-висш от когото няма друг, носител на височайшето оръжие, пазител на световните посоки в края на Югата.
  10. О Боже със златна ризница, украшение на Луннооката, към тебе прибягвам за защита в най-дълбоко съсредоточение.
  11. Нека да преодолеем тази непоносима мъка, което е крайно трудно! Извършвам пред тебе, Най-чистия от чистите, приношение в жертва на всички стихии!
  12. Като узна това негово решение Шива, благодворящият чрез силата на Йога, прояви огромен олтар пред махатмата, предприел това най-трудно дело.
  13. Тогава този олтар, о раджа, се озари с многоцветни огънове, които изпълниха всички страни на света и цялото пространство със златно сияние.
  14. И се появиха всякакви същества - многоглави, с пламтящи очи и усти, с много крака и ръце, украсени с различни драгоценности и талисмани, с издигнати ръце!
  15. В огромно множество се появиха крайно труднооборими същества, подобни на грамадни двапътипиещи¹¹, подобни на кучета, глигани, бикове, коне, камили...
  16. Козоглави, ревящи тигроглави, а също и слоноглави, жеравоглави, с глави на жаби и на папагали,
  17. с гъши глави, с глави на големи влечуги - ярко блестящи! Кълвачообразни, сойкообразни, о Бхарата!
  18. Костенуроглави, делфиноглави, с глави на огромни риби, а също и в образи на крокодили;
  19. лъвоподобни, чайкообразни, гълъбоподобни, слоноподобни, маймуноподобни;
  20. с хиляди ръце, очи, уши, с огромни коремни, мършави, жеравообразни, орлообразни, о Бхарата,
  21. а също и безглави, о раджа, мечкоглави, о Бхарата! С пламтящи очи и езици, а също и пламеноцветни;
  22. с огнени коси, о Царю на царете, цетириръчки, с искряща козина; някои - овнеглави, други - козоглави, о раджа!
  23. Преливаха се седефени раковиноглави, а също с цвета на раковини, украсени с венци от раковини, озвучени с раковинен звън;
  24. с плитки, със щръкнали коси, плешиви, а също и жилави, с четири бивни, с четири езика, увенчани, с раковиниподобни уши;
  25. обвити в трева, о Индра сред царете! Други с навити коси, с чалми, с диадеми, с очарователни ликове, с великолепни одежди;
  26. някои украсени с лотосови цветове, други - увенчани с корони, о доблестни; всички те стояха със стотици хиляди!
  27. С шатагниви¹² в ръце, с боздугани, с бхушунди¹³, с мрежи, с тояги, о Бхарата;
  28. с колчани зад рамо, те издигаха многоцветни знамена, флагове, военни бравди и бойни секири със знаци.

---

¹¹т.е. слонове

¹²вид оръжие

¹³вид оръжие

29. С големи мрежи във вдигнатите си ръце, с примки и въжета, с мечове, увенчани с извиващи се змии;
30. вместо ангад имаха грамадни змии, носеха различни украшения, обсипани с прах, омазани в кал, всички в светли одежди!
31. Синьочлени, червеночлени, белобради, свиреха на дайрета, раковини, цимбали, тръби, на гомукха и анака¹⁴.
32. Заговаряха, събирайки се в кръг, възторгваха се, бляскайки със златните си украшения; някои запяваха, а други танцуваха;
33. скачаха, носеха се, яздеха в голяма радост, препускаха, мятаха се, остригани или с развяни от вятъра коси;
34. тръбяха често като огромни опиянени слонове, с копия и секири в ръце, много страшни, ужасни на вид!
35. С разнообразни ярки дрехи, напомадени, с многоцветни венци, носещи ангади и блестящи скъпоценности, с издигнати ръце -
36. воини, готови да убиват врагове, могъщи, смели, непобедими, кръвопийци, ядящи месо, мазнина и вътрешности, ненаситници!
37. Пъстри, с обеци, възбудени, с коремни като глинени гърнета; или прекалено къси, или прекалено дълги, сгърчени, извънредно страшни!
38. С тлъсти синьо-черни висящи долни устни, с огромни вимета и тестиси, о Бхарата! С почетни знаци, увенчани, плешиви, други с плитки...
39. Та те са способни да смъкнат на земята небесния свод, слънцето, луната и звездите и могат да пребият цялото множество от същества!
40. Те са свободни от страх, не се боят от смръщената вежда на Хара; в трите свята те са господарите, винаги постъпват по своя воля!
41. Свободни от самота, те се радват с непрестанна радост, благоречиви, достигнали осморната царственост - озарени!
42. Самият Хара непрекъснато се удивлява на делата им; с помисли, думи и дела, те постоянно го радват.
43. И са му скъпи, като на любими синове, помислите, думите и делата им. Тези свирепи същества винаги проливат кръвта на ненавистниците на Брахма.
44. А тези, които пият сома, щедрите, изучаващи Писанията, подвига на брахмачария и самообузданието
45. успешно са постигнали единение с копиеносеца Бхава; с Махешвара и с дъщерята на Планината¹⁵ едно е станало битието им.
46. Заобиколен от тълпи велики бхути, приел битието на бхутите, Богът вкусваше жертвата. Свирейки на различни музикални инструменти, с кикот, шум и рев,
47. разтърсващ вселената, те се приближиха към сина на Дрона. Възпяващи Махадева, те излъчваха златно сияние.
48. Величаейки сина на многопочитаемия махатма Дрона, те пожелаха да узнаят неговата доблест и да видят спящите.
49. Страшни, свирепи, държащи в ръце железни боздугани и копия, чудовищнотели, отвсякъде придойдоха на сборището бхутите.
50. Дори и само с вида си те пораждаха страх у жителите на трите свята. Но не трепна сърцето на могъщия, когато ги видя.

---

¹⁴ видове музикални инструменти

¹⁵ т.е. Парвати

51. Тогава, държейки в ръце пагубния си лък, със защитен ремък на пръстите на лявата ръка, потомъкът на Дрона с жертвено сърце предложи сам себе си в жертва.
52. Тук лъкът беше дърва, острите стрели - очистители, а като стопено масло той сам себе си предложи, о Бхарата!
53. Тъй с благи мантри, синът на Дрона, великият подвижник, тогава се принесе в жертва, многопочитаеми.
54. Възхвалявайки Рудра със страшните дела, Ачюта с ужасните дела, той мълвеше, сключил молитвено ръце.
Синът на Дрона каза:
  1. Себе си, родения в рода Ангираса, жертвено хвърлям сега в този огън, о Господи; приеми ме, Всемогъщи!
  2. С любов към тебе, в пълно самовглъбение, о Махадева, в тази победа, о душа на вселената, към тебе прибягвам!
  3. В теб са всички същества и ти си във всички, Господи. Защото ти си единственият и в теб се намират всички най-висши свойства.
  4. Ти покриваш всички същества, Господи, ти си слезлият в съществата Хавис. Приеми ме, Боже, защото аз сам нямам сили да победея враговете си!
  5. Като каза това синът на Дрона влезе в олтара, където пламтеше огънят, о раджа. Влизайки, той се предаде в жертва и встъпи в онзи, който оставя след себе си черна следа.
  6. След като го видя как стои неподвижен, с вдигнати нагоре ръце, като хавис, появявайки се, сякаш с усмивка, Махадева каза:
    7. "С правда, чистота, прямота, отреченост, подвижничество, търпение, разумност, преданост, твърдост, а също и с мъдри думи
    8. аз бях зарадван от Кришна, безгрешният в дела, защото по-желан от Кришна друг не бях видял.
    9. За твоя прослава и изпитание, сине мой, панчалийците бяха охранявани от мен и по това време извършиха много дела чрез магии.
    10. Като оказвах почит на Кришна, аз охранявах панчалийците, но времето им изтече и за тях вече няма живот!"
    11. Като каза това на махатмата, Бхагаван проникна в тялото му, давайки му чуден заклет меч.
    12. И тъй, когато Господ проникна в него, Ашватхаман отново засия от могъщество, отново стана стремителен в боя чрез силата, произтичаща от Бога.
    13. Бхутите и ракшасите се разбягаха като го видяха да шевства смело из вражия стан, пред очите на всички, като Ишвара.

Глава 8

Дхритараштра каза:

1. Когато синът на Дрона, маха-ратхи влезе в полевия стан, Крипа и Бходжа от страх не обърнаха ли своите колесници?
2. Не избягаха ли двамата, забелязани от нищожните часовои, мислейки си: "Не можем да победим неспящи маха-ратхите"?

3. Или, прониквайки в лагера и избивайки сомаките и пандавите, те последваха пътя на Дурьодхана, най-висшия в сражения?
4. Може би, убити от панчалийците, двамата воители спят, повалени на земята? Какви дела извършиха те двамата, за това ми разкажи, Санджая!

Санджая каза:

1. Когато синът на Дрона, махатмата, проникна в лагера, Крипа и Критаварман стояха пред вратите на стана.
2. А Ашватхаман, като ги видя готови, се зарадва и тихо им каза:
3. "Господари мои, двамата заедно вие можете да унищожите всички кшатрии, а колко повече тези, спящите!
4. Аз ще проникна в стана и ще действам като Кала, а за да не се изплъзне жив нито един от хората
5. действайте вие, господари! Това е решението ми!" Като каза това синът на Дрона проникна в големия стан на партхите.
6. Пропъждайки страха си, не през входа, а през таен проход проникна там дългоръкият; знаейки разположението на стана,
7. той тихо се промъкна към хората на Дхриштадюмна. А те, извършили големи подвизи, силно уморени след боя
8. събрани заедно спяха безметежно един до друг. И тогава, проникнал в покоите на Дхриштадюмна, о Бхарата,
9. синът на Дрона видя наблизко спящия на ложе панчалиец, на голям килим, обвит в ленени тъкани,
10. обсипан с разпръснати благовония, с обвесени над него превъзходни гирлянди. Този махатма, лежащ безгрижно, без боязън,
11. Ашватхаман разбуди с ритник в главата, стъпил на ложето му, о владетелю на земята!
12. И като позна неизмеримият духом маха-ратхи, дългоръкият Ашватхаман, синът на Дрона, на скочилият от леглото Дхриштадюмна
13. с две ръце сграбчи косите и го натисна към земята, о раджа! Притиснат със сила, от страх, о Бхарата,
14. а и защото бе сънен, панчалиецът не можа да помръдне. А Ашватхаман бе стъпил едновременно на шията и на гърдите му, о раджа!
15. Викайки и гърчейки се, Дхриштадюмна умираше като животно; дращейки сина на Дрона с нокти, той му говореше неразбираемо:
16. "Сине на моя Учител, посечи ме с меч, приключи с мен без да се бавиш, за да мога чрез теб да се отправя в света на праведниците, о най-добри сред двуногите!"
17. Като каза тези думи, замлъкна убиецът на врагове, синът на панчалийския раджа, притиснат с огромна сила.
18. Като чу неясните му думи, синът на Дрона отвърна: "За убийците на Учителя си няма благи светове, о позор за рода си!"
19. Затова си недостоеен за смърт от меч, глупако!" След като каза това на воина, подобен на лъв, убиван от слон,
20. той яростно поразяваше уязвимите му места със своите страшни пети. От виковете на убивания воин обитателите на палатката,
21. жените и стражите се събудиха, о махараджа! Като видяха дръзновения свръхсилен свръхчовек,
22. мислейки го за бхута, те се вкамениха от страх. Като изпрати по

- този начин Дхриштадюмна в обителта на Яма,
23. излизайки от там, великолепият се качи на своята прекрасна колесница и тя изпълни с грохот всички страни на света, о раджа!
  24. Стремейки се да унищожи враговете, могъщият се понесе с колесницата по стана. И когато се отдалечи синът на Дрона, маха-ратха,
  25. всички завикаха изведнъж, завиха жените; виждайки, че царят им е убит, те потънаха в голяма мъка.
  26. Нададоха вик и всички кшатрии на Дхриштадюмна, о Бхарата! Най-близките воители, разбудени от шума,
  27. се събраха бързо и се питаха: "Какво става?" А изплашените жени, о раджа, ги молеха да намерят потомъка на Бхарадваджа
  28. и говореха на стражите, тичайте бързо след него! Ние не знаем, ракшас ли е той или човек!"
  29. Убил царя на панчалите, той стоеше на колесницата си. Тогава най-добрите воители заедно го обкръжиха.
  30. А той всичките ги погуби, посичайки ги с оръжието на Рудра. След като уби Дхриштадюмна, той погуби и тези, които бяха с него.
  31. Като видя Уттамауджа, спящ на ложе в палатката си, великолепият скочи върху него, с единия си крак на гърдите му, а с другия на гърлото.
  32. И така умъртви въпиющият убиец на врагове, о Бхарата! А Юдхаманю, пробуден, помисли, че го е унищожил ракшас.
  33. Той бързо замахна с боздуган и удари сина на Дрона в сърцето. Подскачайки, Ашватхаман го хвана и удари в земята.
  34. И го доуби, ревящ като животно. След като го унищожи, побягна към друг.
  35. Той усмърти спящите тук и там маха-ратхи като жертвени скотове.
  36. Стиснал меч, той ги унищожаваше един след друг, извървявайки пътя на изкусно владеещия меча в бой.
  37. Той намираше шатри и постели в гъстите храсти и всички лежащи там воители убиваше мигновено.
  38. Пронизваше с превъзходния си меч коне и слонове. От главата до петите оплискан с кръв, той приличаше на Смъртта в края на Югата.
  39. Нападащ треперещите врагове, застрашени от непрестанните удари на божествения му меч, синът на Дрона бе залят в кръв.
  40. Със святкаш във въздуха меч, обагрен в кръв в боя, неговият сякаш нечовешки образ бе ужасен!
  41. Тези, които се събудиха, о Каурава, обезумели от шума, оглеждайки се, не се познаваха и трепереха от страх.
  42. Като го виждаха как измъчва враговете в този свой облик, кшатриите го мислеха за призрак-ракшас и затваряха очи.
  43. Той, Ужаснообразият, носейки се по стана като Кала, видя синовете на Драупади, оцелелите потомци на Сомаки.
  44. Маха-ратхи с лъкове в ръце, потресени от шума, чули, че е убит Дхриштадюмна, о господарю на вселената, синовете на Драупади
  45. безстрашно обсипаха с облаци стрели потомъка на Бхарадваджа. Тогава от техния вик се пробудиха прабхадраките
  46. начело с Шикхандин и нападнаха сина на Дрона, а потомъкът на Бхарадваджа, като ги видя, проля дъжд от стрели.

47. Възбуден от различни звуци, стремящ се да убие тези маха-ратхи, тогава крайно се разяри синът на Дрона, спомняйки си убийството на баща си.
48. Скачайки от колесницата си, той бързо се втурна, стиснал безупречния си щит, украсен с хиляди луни, а също
49. безупречния си дивен меч, покрит със златни инкрустации, дотича към синовете на Драупади и ги порази с могъщия си меч.
50. Тогава във великата битка той удари в корема човека-тигър Пративиндхю и той падна мъртъв на земята.
51. Като видя безчестния удар на сина на Дрона, огненият син на Сома, издигайки меча си, отново побягна към него.
52. Но човекът-бик на много части разсече меча на Сутасома, удари го отстрани и той падна с разсечено сърце.
53. А синът на Накула, могъщият Шатаника, с две ръце бързо хвърли колело от колесница и удари Ашватхаман в гърдите.
54. Но двапътироденият удари Шатаника и отсече главата му, когато той, оглушен, падна на земята.
55. Хванал железен боздуган, дотича Шрутакарман и силно удари сина на Дрона по щита.
56. А той посече Шрутакарман с превъзходния си меч и той падна с обезобразено лице безчувствен на земята.
57. В този шум воинът маха-ратхи Шрутакирти, нападайки Ашватхаман, го обсипа с дъжд от стрели.
58. Но той отхвърли с щит дъжда от стрели и отдели от тялото главата му, с блестящи кръгли обеци.
59. Тогава могъщият убиец на Бхишма¹⁶, заедно с прабхадраките, нападнаха воина от всички страни с всякакви смъртоносни оръжия.
60. Шикхандин го уцели между веждите със стрелата Шилимукха. И тогава ярост обхвана могъщия син на Дрона.
61. Приближавайки се към Шикхандин, той го разсече на две с меча си. Така уби той Шикхандин, убиеца на врагове, обхванат от гняв.
62. Цялата тълпа прабхадраки той избягна успешно и дотича към остатъците от голямата войска на Вирата.
63. Поразявайки един след друг синовете, внуците, дори приятелите на Друпада, многосилният сътвори ужасяващо клане.
64. Отново и отново когото срещнеш, всекиго довършваше синът на Дрона, опитният в бой.
65. Червенооката Кали, обвита в червени гирлянди, намазана с червени бои, носеща червени одежди, Единствената, държаща в ръце примка,
66. в тази черна нощ насън виждаха воините. Тя стоеше пред тях, готова да отведе мъже, коне, слонове, обвила ги в ужасна мрежа.
67. Тя влачеше омотани в мрежата си разни привидения с разчорлени коси, а също и маха-ратхи, лишени от оръжия, о вечни раджа!
68. И в други нощи насън я бяха виждали храбрите воини, о почтени, отвеждаща спящите; а също и убиващия ги син на Дрона, о всещедри!
69. Още откак започна войната между войските на Куру и Пандавите, още оттогава започнаха воините да виждат насън тази жена и сина на

---

¹⁶ т.е. Шикхандин

Дрона.

70. Та тези обреченици първо Съдбата беше убила, а после ги повали синът на Дрона. Заплашвайки всички същества, той ревеше със страшен рев.
71. Тези воители, които си спомняха виденията от предишните ноци, си мислеха:"Това е то!", измъчвани от ръката на Съдбата.
72. Тогава от този шум се събудиха стотици хиляди воители в стана на Пандавите.
73. А той на някои отсичаше задниците, на други - отрязваше краката, а трети промушваше от страни, подобен на пуснатата от Времето Смърт.
74. Земята беше препълнена с ужасно крещящи, разсечени на части планини от нападали тела, размазвани от слоновете и конете, о Госпордарю!
75. Викаха:"Кой е това? Кой е този? Какъв е този шум? Какво става?" Но за крещящите синът на Дрона идваше като край.
76. Обезоръжените, разкъсани пандави и сринджайци синът на Дрона, най-добрият сред раздаващите правосъдие изпрати в страната на смъртта.
77. Те падаха в страх, уплашени от оръжието му, ослепени от сълзи и така угасваше съзнанието им.
78. На някои се подкосяваха краката, други съвсем бяха изгубили сили; те викаха във велик ужас и падаха едни връз други.
79. Тогава синът на Дрона отново се качи на колесницата си, гърмяща страховито и с лък в ръце изпрати със стрелите си мнозина във вечната обител.
80. Дори тези превъзходни воители, които бяха в далечината, се изправяха и отново падаха, познавайки мрака на Кала.
81. Носейки се из лагера, той премазваше хората с колесницата си и проливаше над враговете си дъжд от стрели.
82. Отново и отново се носеше той с прекрасния си столунен щит и с меча с небесен цвят.
83. Тогава синът на Дрона, обезумял в боя разбуни воинския стан, като слон - голямо езеро, о Индра сред царете.
84. Пробудени от този шум, обезумелите воители, о раджа, в просъница от страх се мятаха насам-натам.
85. Някои вдигаха неистов шум, други говореха нечленоразделно и изобщо не можеха да намерят своето оръжие и одежди.
86. Други, с разпуснати коси, не се познаваха един-друг, подскачаха, падаха в изнемога, някои бродеха безцелно.
87. Конете и слоновете разкъсваха букаите, о Индра сред царете! Някои изпускаха изпразнения, други - урина.
88. Други, натъквайки се един на друг, правеха голяма суматоха! Някои мъже от страх падаха на земята,
89. а падналите биваха стъпквани от коне и слонове...Тогава в тази вихрушка ракшасите, о Бхарата,
90. ликувайки, завиха високо, закряскаха пиянски, о най-добри сред Бхарата!Този рев на тълпите заравдвани бхути
91. изпълни всички посоки с оглушителен шум. Като дочуха техния

- вой, слоновете и конете затрепериха
92. и освободени се замяха, доубивайки хората в стана,
изпотъпквайки ги с крака, о раджа!
93. От вдигнатата прах в лагера настана двойна тъмнина. Когато тази
тъмнина се състи, обезумяха всички хора.
94. Баща не познаваше синовете си, а брат - братята си; слон бягаше
от слона, коне без ездачи бягаха от коне.
95. Тогава всички биеха, чупеха и убиваха. о Бхарата! Посечените
падаха, всички се убиваха един-друг.
96. Някои, като падаха, притискаха повалените си другари, омотани в
мрак, обезумели, сънени.
97. Свои убиваха своите, гонени от Кала. Тогава вратарите напуснаха
вратите, а пазачите - своите места
98. и бягаха обезумели, измъквайки се с всички сили; губеха
близките си без да се познаят един-друг, господарю!
99. Викаха:"Татко! Сине!" с разум, поразен от съдбата и се разбягаха
в различни посоки, изоставяйки своите близки!
100. Някои викаха имената и родовете си, други крещяха:"Ах!Ох!" и
падаха на земята.
101. Познавайки ги сред боя, всички убиваше синът на Дрона. А други,
при заплахата от гибел, мигновено губеха съзнание.
102. Падаха кшатриите, измъчвани от страх. А тези, които падащи и
треперещи, спасяваха живота си, бягайки от стана,
103. на вратите убиваха Крипа и Критаварман. Хвърлили оръжията и
броните си, с разпуснати коси и молитвено допрени ръце
104. те заекваха, крайно уплашени, но никой от тях не се спаси. Никой
не можа да ги избегне.
105. О, Махараджа, Крипа и неразумният син на Хридики, желаейки да
угодят на сина на Дрона
106. подпалиха от три страни стана. После, когато той се озари от
огън, Ашватхаман, радостта на своя баща,
107. препусна с вдигнат меч, о махараджа! Някои го нападаха, а други
бягаха от него,
108. но всичките лиши от живот със своя меч най-добрият сред
двапътиродените. Някои воини той разсичаше на две,
109. посичаше ги синът на Дрона така, както се режат стъблата на
сусама! От преумножаващите се въпиещи хора, коне и слонове
110. се преизпълни земята, о тур на Бхарата!Когато хиляди хора бяха
убити и повалени от сина на Дрона,
111. много тела се изправяха с брони и оръжия и отново падаха. На
мнозина той отрязваше главите, отсичаше краката
112. и ръцете, подобни на хоботи на хоботоръки, о Бхарата! На някои
разсичаше гърбовете, разсичаше страните, главите разсичаше, о
Бхарата!
113. Така действаше доблестният син на Дрона.Някои, които бягаха от
боя, той разсичаше на две, на други отрязваше ушите;
114. някои поразяваше в долната част на корема, на други натикваше
главите в раменете.Такъв е неговия подвиг - уби той огромно множество
хора!

115. Тъмнината стана ужасна от прах, стана страшна за гледане! С умиращи хора, хиляди убити
116. бе преизпълнена земята; с множество слонове и коне, ужасни на вид якши, ракшаси, колесници и двапътипиещи бе покрита тя.
117. Разсечено от разярения син на Дрона, низвергаеми, те се валяха по земята; някои зовяха бащите си, някои братята, а някои - синовете си. Други казваха:
118. "Дори яростните синове на Дхритараштра не са постъпвали в бой така, както постъпиха с нас, спящите, жестоките ракшаси!
119. Заради отсъствието на синовете на Притха можа да се случи с нас с това смъртоубийство! Нито асурите, нито гандхарвите, нито ракшасите, нито якшите
120. нямат силата да победят, Каунтея, чийто пазител е Джанардана, благоречивия, правдоречивия, състрадателния към всички същества!
121. Спящите, изнурените, свалилите оръжие, допрелите молитвено ръце, бягащите, разпусналите косите си не напада Партха!
122. А тези жестоки ракшаси постъпиха с нас тъй ужасно!" Падайки, така бърбореха мнозина.
123. Воплите на едни, стенанията на други, силните викове постепенно затихнаха.
124. Кръв пропи Земята, майка на съществата, о господарю на хората! Гъстата прах и страшните вопли скоро изчезнаха.
125. Хиляди тревожни, мятаци се, обезсилени мъже погуби жестокият Ашватхаман - така Пашупати убиваше жертвените животни.
126. Хванали се един за друг, паднали заедно по постелите, спящи; бягащи и сражаващи се - всички погуби синът на Дрона.
127. Гонени от огън, убивани от Ашватхаман, обезумели, воините се нападаха един-друг.
128. Още преди края на нощта синът на Дрона отправи голямата войска на пандавите в обителта на Яма, о господарю на господарите!
129. Нощта, усилваща радостта на бродещите нощни същества, причини велик ужас у хора, коне и слонове.
130. Виждаха се разнообразни ракшаси и пишачи, пиещи кръв, ядящи човешко месо -
131. страстни, с червени бивни, със зъби, подобни на канари, чорлави, дългобедри, петостъпни, големокоремести, о раджа;
132. с изкълчени назад дълги безобразни пръсти, с хрипливи гласове, страшилища с посинели шии, с привързани звънящи хлопатарии;
133. свирепи, нещадящи нищо отвратителни ракшаси, заедно с децата и жените си се виждаха навсякъде.
134. Едни пиеха кръв, други танцуваха. "Колко прекрасно! Колко свежо!" - възклицаваха.
135. Мазнина, костен мозък, кървави животински кости оглозгваха те в изобилие - ядяха остатъците от кървавата храна на живите.
136. Други, насмукали се с мозък, тичаха с подути коремии - ужасни вампири с различни муцуни, хранещи се с мърша,
137. десетки, стотици хиляди страшни на вид ракшаси, огромни, постъпващи жестоко.
138. Там на великото побоище се събра огромно ликуващо множество

- от наплюскали се тълъсъми.
139. На зазоряване Ашватхаман пожела да се махне от стана. Мечът на сина на Дрона, облян в мъжка кръв,
140. бе плътно срастнал с ръката му, сякаш бе станал едно с нея, господарю! На пагубен път стъпи той, пагубен за воители и царе.
141. Извършвайки това дело, синът на Дрона беше подобен на очистителния огън, който в края на югата превръща всички същества в пепел, о раджа!
142. Скръбта по баща му започна да утихва, докато преминаваше по този труднопроходим път, докато проникна през нощта в стана, където всички спяха
143. и докато убиваше тези безмълвни неподвижни хора-бикове. За да се срещне с двамата могъщи излезе той от стана.
144. Радостен, той им разказа за своя подвиг, господарю. А двамата угодника, ликуващи, за да го зарадват му разказаха
145. за хилядите погубени от тях панчалийци и сринджайци. И с удоволствие разказваха за техния трепет и страх.
146. Ето как тази нощ стана гибелна за народа на сомаките и крайно ужасна за уморените и заспалите.
147. Защото несъмнено, да се преодолее решеното от Съдбата е много трудно - тези, които погубиха нашия народ сега сами загинаха.
- Дхритараштра каза:
1. Защо този маха-ратхи, синът на Дрона, не извърши тоова велико дело преди решителната победа над моите синове?
  2. Защо едва след този позор доблестният син на Дрона извърши това дело. Това благоволи да ми кажеш!
- Санджая каза:
1. От боязън пред тях, о радост на Куру, не стори това той по-рано. Заради отсъствието на Партхите и на премъдрия Кешава,
  2. а също и на Сатйаки можа да извърши такова нещо синът на Дрона. Как в тяхно присъствие би могъл да унищожи тези воители дори самият цар на Марутите?!
  3. И освен това, господарю, това можа да се случи, когато всички спяха, о раджа! Тогава беше извършена великата гибел на хората на Пандавите.
  4. "Браво! Браво!" - срещайки се, си казваха един на друг маха-ратхите. И двамата прегръщаха сина на Дрона, на когото отдаваха слава.
  5. Ликувайки така, накрая той каза: "Аз убих всички панчали и всички синове на Драупади,
  6. сомаките, матсите и всички останали. Сега, след като извършихме това, което трябваше, бързо да отидем
  7. при нашия Раджа и ако още е жив да го зарадваме!"

Глава 9

Санджая каза:

1. След като унищожиха всички панчали и всички синове на Драупади, те

заедно отидоха там, където лежеше сразения Дурьодхана.

2. Тогава, приближавайки се и виждайки, че е едва жив, те слязоха от колесниците си и обкръжиха твоя син.
3. Те го видяха на лоното на земята, с посечени бедра, о царю на царете, едва жив, почти без съзнание, с бликаща кръв,
4. обкръжен от всички страни от много хищници, ужасни на вид, глутници вълци и чакали, очакващи скорошен пир.
5. С труд той пропъждаше кръвожадните хищници, неподвижен на земята, изцяло потънал в страдание.
6. Като го видяха как лежи на земята, облян в кръв, тримата останали живи воители бяха обзети от скръб.
7. С Ашватхаман, Крипа и Критаварман, тези трима маха-ратхи, обагрени в кръв,
8. обкръжен, раджата бе подобен на жертвеник с три огъня. Те се взираха в лежащия си господар, на друго привикнал.
9. Тогава в безизходна скръб ридяеа тримата; с ръце отриваха кръвта от лицето му; тъгувайки, оплакваха поваления раджа на бойното поле.
Крипа каза:
  1. Няма нищо непостижимо за Съдбата, след като този облян в кръв воин, който лежи пред нас е повелителят на единайсет рати - Дурьодхана!
  2. Виж своя сияещ от злато боздуган, о любителю на боздугани, той се валя на земята!
  3. Боздуганът не е изоставял този воин в бой след бой и дори когато той отива на небето не го напуска.
  4. Виждате ли, украсен със злато от река Джамбу, той лежи заедно с воина като любима съпруга.
  5. Този убиец на врагове, роден да бъде пръв сред венценосците, повален, сега диша прахта. Каква превратност на времето!
  6. Този, който поваляше убитите врагове на земята, сега сам лежи, раджата на Кауравите, победен от враговете.
  7. Този воин, когото стотици царе възхваляваха в събранието, сега лежи долу, обкръжен от хищници.
  8. Преди брамини седяха в кръг около него, почитайки господаря заради неговото богатство, а сега са го обсадили хищници, заради месото му.
Санджая каза:
    1. Тогава, вглеждайки се в лежащия най-добър потомък на Куру, о превъзходни Бхарата, Ашватхаман злобно занарежда:
    2. Наричат те главния сред всички бойци, о тигър сред царете, ученик на Самкаршана, подобен в бой на господаря на съкровищата!
    3. Какъв недостатък видя в теб този злодей Бхимасена, о безупречни раджа, в тебе могъщия, съвършения, постоянния?!
    4. Нима не е Кала най-силният в този свят, о махараджа, щом те виждаме победен от Бхимасена в двубой!
    5. Как можа презреният злодей Врикодара, този зяпльо, да победи, поразявайки тебе, който познаваш всички закони на боя! Нима не е труднопреодолим Кала!
    6. В тази праведна война чрез несправедливост той те принесе в жертва - в двубоя Бхимасена силно раздробил с боздугана си твоите слабини.
    7. Не е честно да се тъпче с крак главата на поваления, о раджа! Как можа

- да се допусне такава подлост! О! Позор за теб, Кришна! Позор,
Юдхистхира!
8. Нима няма воините вечно да порицават Врикодара, защото ти бе повален безчестно!
  9. Не казваше ли винаги Рама¹⁷, радостта на Ядавите, о раджа: "Няма равен на Дурьодхана във владенето на боздуган" - така казваше мъдрият.
  10. И те хвалеше Варшнея на събранията, о Бхарата: "Този Каурава е мой ученик в бой с боздугани". Така говореше той, господарю.
  11. Ти достигна пътя, провъзгласен от великите риши за кшатрийски и преславен - пътят на убития лице в лице с врага, о раджа!
  12. Дурьодхана, не за теб скърбя, о бик сред Кауравите! Но ми е мъчно за Гандхари и твоя баща - всичките им синове са убити!
  13. Скитащи и скърбящи, те ще бродят по тази земя, о Бхарата! О, какъв позор за Кришна Варшнея! Каква недоумица на Арджуна!
  14. Те двамата смятат себе си за блюстителите на Правдата. Защо тогава бездействаха при твоето поражение? Как ще кажат Пандавите, о повелителю на хората:
  15. "Ето така беше убит от нас Дурьодхана."? Как ще го кажат, безсрамните! Щастлив си ти, Гандхарей, че падна в сражение,
  16. както подобава по закон - лице в лице с врага, о могъщи! А Гандхари знае, че е убит сина ѝ и всичките ѝ роднини.
  17. По какъв път ще тръгне сега раджата, който притежава само очите на труднопостижимото познание¹⁸? О позор за Критаварман, позор за мене и за Крипа махаратхи,
  18. че водени от тебе, нашия цар, не отидохме на небето, следвайки тебе, който удовлетворяваш всички желания, защитника, даряващ щастие на народа!
  19. Затова, че не те последвахме, позор за нас, подлците! Заради твоето могъщество Крипа, аз, моят баща,
  20. и нашите съюзници, о тигър сред хората, притежавахме богатства и домове. По твоята милост ние, нашите приятели и домочадие
  21. многократно сме предприемали големи жертвоприношения с много дарове за брамините! Как такива грешници като нас ще съществуват отсега нататък!
  22. По този път, под твоето водачество тръгнаха всички царе на земята. И ние тримата, о раджа, трябва да вървим по този височайш път!
  23. Ако не те последваме, с това ще се унищожим напълно. Тогава, лишени от небето, лишени от богатства, ще си спомним за теб.
  24. След като не те последвахме, каква ще е нашата карма? Ние горестно ще се скитаме по тази земя, о Каурава!
  25. За лишените от теб къде може да има мир? Къде може да има щастие? О махараджа, когато, отивайки си от тук, срещнеш махаратхите,
  26. по старшинство и по качества почети ги с моите думи. Почети Учителя Дрона, флагът на всички воини и му кажи:
  27. че днес съм убил Дхриштадюмна, о господарю на хората! Утеши така великия махаратхи цар Бахлика,
  28. а също и владетеля на синдхите Сомадатта и Бхуришрава и тези

---

¹⁷Рама – тук: Баларама, по-големият брат на Кришна

¹⁸намека за слепотата на Дхритараштра

- превъзходни царе, които преди тебе отидоха на небето.
29. Приветствай ги с моите думи и ги попитай за благополучието им. Санджая каза:
1. Така говореше Ашватхаман на лишения от съзнание раджа с разсечените бедра. Поглеждайки го, той отново промълви:
  2. "О Дурьодхана, ти още си жив! Чуй тогава тази вест, приятна за слуха! Останаха само седмина от Пандавите, а от страната на Дхритараштра - ние тримата:
  3. те - петимата братя, Васудева и Сатяки; и ние - аз, Критаварман и Крипа, синът на Шарадва.
  4. Убити са всички синове на Драупади и всички, родени от Дхриштадюмна. Убити са всички панчалийци и останалите матси, о Бхарата!
  5. За извършеното има възмездие! Ето, убити са синовете на Пандавите! Унищожени са спящи в стана си - хора и впрегатни животни.
  6. Аз убих злодеят Дхриштадюмна, господарю на земята! Проникнах в стана им тази нощ и той загина като животно.
  7. На тези приятни думи, успокояващи сърцето, Дурьодхана, отново идвайки в съзнание, отвърна:
  8. "Такова нещо, каквото извърши ти, заедно с Крипа и Бходжиеца, не стори заради мен нито синът на Ганга, нито Карна, нито дори твоят баща!
  9. Убит е презрения военачалник Дхриштадюмна, а заедно с него и Шикхандин и затова сега се чувствам като Магхаван.
  10. Желая ви щастие и благо, ще се видим отново на небето!" Мълвейки така, многопочитаемият раджа на Кауравите замлъкна.
  11. Оставяйки приятелите си потънали в мъка, той изпусна жизненото си дихание и се възнесе на святото небе, като остави долу само тялото си.
  12. Ето така прие смъртта своя син Дурьодхана, о раджа. Воинът първо предизвика тази битка, а накрая беше убит от враговете си.
  13. След това тримата прегърнаха царя, вгледаха се внимателно в него и се качиха на колесниците си, като се оглеждаха отново и отново.
  14. Така затихна горестния глас на сина на Дрона. А аз по съмнало забързах към града.
  15. Ето така бе осъществена гибелта на двете войски на Пандавите и Кауравите, ужасна, заради твоето злощастно управление, о раджа!
  16. След като твоят син отиде на небето, от мене, измъчен и скръбен, изчезна дарът на ясновидството¹⁹, о безупречни!"
  17. Като чу разказа за кончината на сина си, господарят на хората горестно и тежко въздъхна и потъна в дълбок размисъл.

---

¹⁹Санджая е бил надарен от Вяса с ясновидство по време на войната, за да може да разказва на слепия Дхритараштра за хода на военните действия.

Глава 10

Вайшампаяна каза:

1. В края на тази нощ колесничарят на Дхрищтадюмна съобщи на Дхармараджа²⁰ за злото, сторено на спящите.
Колесничарят каза:
  1. Синовете на Драупади са убити, о раджа, а заедно с тях и всички, родени от Друпата. Изтощени, те спяха през нощта, отдъхвайки в своя стан.
  2. Критаварман, водачът на нечестивите, синът на Готама Крипа и злобният Ашватхаман ги убиха в стана през нощта.
  3. С прашки, брадви, копия и други оръжия те убиваха хора, слонове и коне с хиляди; и приключиха без остатък с войската ти!
  4. Сякаш огромна гора сечаха с брадви и други оръжия - такъв силен шум се чуваше в твоята рата, Бхарата!
  5. Само аз останах от тази войска, великодушни, измъквайки се някакси от тигъра Критаварман, о праведни!
  6. Като чу тези зловещи думи, синът на Кунти, Юдхиштира, непоколебимият в бой, падна на земята, обхванат от скръб за синовете си.
  7. Към него, падналия, дотичаха и го подхванаха Сатяки, Бхимасена, Арджуна и двамата сина на Мадри, близнаците Пандави.
  8. Като дойде в съзнание, Каунтея изрази скръбта си в думи: "След като победихме враговете, сега ние сме победени с възвратен удар!
  9. Труднопроследим е пътят на стремящите се да достигнат целта си дори и за притежаващите божествено зрение. Стремящите се към победа побеждават другите, а сами биват победени от други!
  10. След като убихме своите братя, бащи, деца, тълпи сърдечни приятели, съюзници, съветници, внуци, след като победихме всички, сега ние се оказахме победените!
  11. Непритежаването на вещи преминава във владееене на тях, но понякога обладаването на богатство се оказва необладаване! Тази победа се превърна в поражение; значи, поражението е по-голямо от победата!
  12. Победителят изпосле страда, попадайки в небрано лозе, като малоумен. Как да се смятам за непобедим, след като съм победен от враговете си?
  13. Тези, заради които удържах тази грешна победа, убивайки приятелите си в бой, са убити безгрижни, а аз съм победен от онези, които ми се струваха победени!
  14. От Карна, чиито зъби са като шило, а езикът - като меч в схватка, чийто зев е лъкът, е ревял - бръмченето на тетивата и танците;
  15. избавилите се от този свиреп човек-лъв, те бяха убите заради безгрижността си!
  16. Тези, чиито колесници

²⁰Дхармараджа - име на Юдхиштира като син на бог Дхарма (Яма)

- са езера, дъждът от стрели - порой, конете, впрегнати в украсените колесници - скъпоценни камъни, копията и мечовете - риби, лъковете - водовъртежи, могъщите оръжия - обилна пяна, слоновете - крокодили;
17. за които изгревът на луната е сигнал за бой, а плясъкът на бързите морски вълни - отзвук от ръкопляскането на Дрона, чиито гласове гърмяха с тетивата на лъковете - тези безгрижни принцове са убити!
18. Защото в този свят няма по-голяма причина за смъртта на мъжете от безгрижността! Безгрижният човек бива изоставен от своя късмет, а неуспехите го обкръжават.
19. Превъзходният огнен флаг с блестящ връх се виеше като дим, издуван от жертвения буен вятър, бръмченето на тетивата на огромните лъкове, хлопките на конете бяха като пукота и трещенето на жертвения огън, разните оръжия - възлиянието.
20. Огромната войска в тази велика сеч представляваше изсъхналите дървета, опалени от огъня на Бхишма. Уви! Тези, които понесоха дори вихъра на изпепеляващия огън на боя, тези принцове бяха убити поради безгрижие!
21. Защото безгрижният мъж не може да постигне знание, тапас, щастие, изобилие и слава. Заради безгрижието на враговете си ги уби Махендра и достигна трайно щастие.
22. Подобните на Индра синове и внуци, виж, господарю на земята, са убити заради безгрижие от остатъците на вражата войска! Като търговци, които, преплували океана, гинат от безгрижие, пресичайки поток!
23. Уморени, лежат убитите... Без съмнение, те ще достигнат третото небе. Но ми е мъчно за Кришни²¹, как тя, благата, ще потъне сега, кротката, в океан от скръб!
24. Узнала за убийството на братята, синовете и стария си баща, царят на панчалите, навярно тя е паднала без съзнание на земята, лишена от сили от горчива мъка!
25. Тя, която е достойна за всички наслади, как ще понесе тази болка, родена от скръбта? От гибелта на децата си, от смъртта на брат си тя ще бъде изгаряна, сякаш от огън!
26. Като изрази така скръбта си, царят на Кауравите се обърна към Накула: "Иди, доведи тук тази нещастна принцеса заедно с майчиния ѝ род."
27. Синът на Мадри, като изслуша думите на раджата, равен по праведност на самия Дхарма, бързо се отправи натам, където беше Кришни, заедно с жените на панчалийския цар.
28. След като изпрати сина на Мадри, Аджамидха²² заедно с приятелите си, измъчвани от скръб, ридаейки, се отправиха натам, където се бяха сражавали неговите

---

²¹Кришни - Драупади

²²Аджамидха - епитет на Юдхистхира по името на цар от рода на Бхаратите

синове и където сега гъмжеше от глутници хищници.

29. Когато достигнаха
зловещото поле, той видя синовете, приятелите и привържениците си,
изпадали поземята със засъхнала по членовете кръв, с разсечени
тела, с отнесени глави.

30. Като ги видя, заръгува
тежко Юдхитхира, най-добрият сред носителите на Дхарма; нададе
страшен вик раджата на Кауравите и се строполи в безсъзнание сред
своите приятели.

Глава 11

Вайшампаяна каза:

1. Той видя синовете, внуците и приятелите си, убити в сражение и голяма скръб обхвана душата му, о Джанамеджая!
2. Голямата печал на този махатма се засилваше при мисълта за децата, внуците, братята и домочадието му.
3. Крайно развълнуваните му приятели се опитваха да го утешат – него, треперецият, обезумелият, с очи, пълни със сълзи.
4. В това време на колесница, цяла сияеща в злато, подобна на слънце, според заповедта се приближи Накула, заедно с безкрайноскърбящата Кришни.
5. Пребивайки в Упаплавия²³, тя вече беше чула за ужасната беда – гибелта на всичките си синове.
6. Трепереща като стръкче тревица, разтрептяно от вятъра, като приближи към раджата, измъчвана от скръб, тя падна на земята.
7. Лицето ѝ беше като лъчистото слънце, обвито в мрак; очите ѝ, подобни на листенца син лотос, бяха потъмнели от мъка.
8. Тогава, като я видя паднала на земята, смелият Врикодара я вдигна, обгръщайки я с двете си ръце.
9. Утешена от Бхимасена, пресветлата Кришни, ридаейки за Пандавите, каза на Бхарата²⁴:
10. :Е добре, раджа, приеми
тази земя и безкрайно ѝ се наслаждавай, след като си я добил чрез
родените от тебе синове, по закона на кшатриите заминали за обителта
на Яма!
11. Хубаво, бъди щастлив,
Партха, щом си превзел тази земя. Не си спомняй за сина на Субхадра²⁵,
който вървеше като опиянен слон.
12. Аз научих в Упаплавия
какво се е случило с родените от мен синове, но заедно с мен ти не си ги
припомняй, чуваш ли?
13. Разбрах, че спящи ги е

²³Упаплавия - столицата на царство Вирата, страната на матсите

²⁴тук - Юдхитхира

²⁵т.е. Абхиманю

погубил онзи злодей, синът на Дрона. Мъката ме изгаря, Партха, сякаш горя в пламъци!

14. Докато не убиеш в бой този злодей, потомъка на Дрона, заедно с неговите съучастници, докато живее той, изплъзнал се от боя,
15. тук ще седя в "Прая" - разберете това, Пандави! Да не постигне плодове този злодей!"
16. Като каза това на Пандава, Кришни се отпусна до Юдхистхира - преславната Яджнасени²⁶ до Дхармараджа.
17. Пандава, великият риши, като видя опечалената си любима, отвърна , праведникът на Драупади с очарователен вид:
18. " О, ти, която познаваш Дхарма, праведна смърт приеха твоите синове и братя! Не ти подобава така да скърбиш за тях, о прекрасна!
19. През труднопроходими горски дебри се отправи синът на Дрона, блага моя! Как би узнала, красива моя, че той е паднал в бой?"
- Драупади каза:
1. Синът на Дрона по рождение има скъпоценно украшение на главата си, така съм чувала. Като видя донесена тази скъпоценност ще разбере, че този злодей е загинал в бой.
  2. След като украся с нея твоята глава, може би ще мога да продължа да живея, о раджа, тъй мисля." Така мълвеше на царя, сина на Панду, пленителната Кришни.
  3. След това, като се приближи към Бхимасена, тя каза последните си думи: "Длъжен си да ме спасиш, Бхима, спомни си дълга на кшатрий!
  4. Порази онзи злодей както Магхава- Шамбару. Няма друг мъж, равен на тебе по смелост!
  5. Целият свят е слушал как в град Варанавата в крайна беда ти беше крепост за Пандавите!
  6. Ти беше спасителен път от взора на Хидимба. А също и в град Вирата, когато бях оскърбявана от Кичака
  7. ти ме поддържаше в тази голяма беда, както Магхава - дъщерята на Пулома. Колко много велики дела си извършил преди, о Партха!
  8. Сега унищожи и сина на Дрона, о убиецо на врагове и бъди щастлив!" Желаете да успокои многообразните й скръбни нареждания,
  9. не се стърпя Бхимасена, могъщият Каунтея и скочи в изрисуваната си със злато великолепна колесница.
  10. Хвана украсения си святкащ лък и здравия си колчан, взе за свой колесничар Накула и препусна, решен да убие сина на Дрона. Той натегна лъка си и прибърза конете си, като ги пришпори, а те, конете, о тигре сред хората, летяха като вихър!

²⁶ т.е. - дъщеря на Яджнасена (Драупада)

Глава 12

Вайшампаяна каза:

1. Когато Труднопобедимият замина, Лотосооки, онзи бик от рода на Ядавите²⁷ каза на Юдхистхира, сина на Кунти:
2. "Бхарата, твоят брат Пандава, скърбейки за синовете си, се понесе сам, бързайки да съкруши сина на Дрона.
3. Бхимасена ти е най-любим сред всичките ти братя, о бик на Бхарата! Той върви към опасност, защо не си разтревожен?
4. Защото Дрона е предал на сина си знанието за съкрушителното оръжие "Брахмаширас"²⁸, способно да изпепели дори земята.
5. Учителят Дрона, флагът на всички воители, махатмата, причастен на велика съдба, предаде владението на това оръжие на своя любимец Дхананджая.²⁹
6. А единственият му син изпроси оръжието и за себе си, нетърпеливецът. Тогава той го предаде и на сина си, но сякаш по принуда.
7. Знаейки колко е непостоянен и злобен неговият син, познаващият всички закони Учител му даде възбрана:
8. "Дори в краен случай, сине мой, дори в бой, особено против хора, не използвай това оръжие!"
9. Учителят Дрона напоследък казваше на сина си: "Ти въобще не стоиш на добър път" Така беше, могъщи!
10. Ето какво заповяда бащата на злободушния си син с неласкави думи. Без надежда за наслада, с тъга Ашватхаман заброди по земята.
11. Тогава, о най-добри Каурава, когато ти живееше в гората, Бхарата, Ашватхаман дойде в Дварака³⁰ и заживя там, високо почитан от вришнейците.
12. Веднъж той беше на брега на океана зад Дваравати и като дойде при мен на четири очи ми каза някак с усмешка:
13. "О Кришна, моят смел баща получи от Агастя оръжие с ужасна сила за умъртвяване на плътта,
14. на име "Брахмаширас", почитано от гандхарвите и боговете. Сега това оръжие е толкова мое, колкото на баща ми, о Дашарха!
15. Приеми от мен това дивно превъзходно оръжие, а ми дай своето - диска, погубващ враговете в бой!"
16. О раджа, това ми бе казано с молитвено допрени ръце с настойчива молба за моето оръжие, о бик-Бхарата!
17. "Силата на боговете, данавите, гандхарвите, хората, зверовете и змиите, съединена заедно не

²⁷т.е. Кришна

²⁸т.е. - "Главата на Браhma", същото като "Брахмастра"

²⁹т.е. Арджуна

³⁰Дварака - столицата на Кришна

- е равна и на една стотна от моята сила.
18. Този диск, това копие,
този лък, този боздуган - което поискаш, това оръжие ще ти дам,
19. ако само можеш да
повдигнеш моя диск или някое от другите оръжия и да действаш с тях в
бой. Давам ти го без замяна на оръжието, което ми предлагаш, Каурава!"
20. Той избра гръмовния ми
диск, кръгъл, с красив център, опиянен от състезанието с мене, този син
на причастния на велика съдба.
21. След като му
казах:"Вземи!", той веднага се хвана за диска, бързайки да го повдигне
с лявата ръка.
22. Но не беше способен
дори да го помръдне от мястото му. Тогава се опита да го вдигне с
дясната си ръка.
23. Стараеше се с всички
сили, вкопчен в него, но дори напрягайки цялата си мощ, той не беше
способен
24. да го повдигне или дори
помести. И беше крайно огорчен синът на Дрона. Изтощен от
извършените усилия, той помръкна, Бхарата!
25. Обръщайки се към
безумеца, отказал се от своята цел, аз казах на объркания син на Дрона:
26. "Този, който е най-
висок пример за боговете и хората, притежателят на лъка Гандива, с
белите коне, с Хануман на флага,
27. този, който
съзерцаваше очи в очи господаря на боговете, синешеия съпруг на Ума и
в бой удовлетвори Шанкара,
28. по-скъп от който няма
за мене на Земята, на когото не ми е жал да отдам всичко, дори дете или
съпруга,
29. о брамине, дори такъв
приятел като Партха, прославеният в дела, никога не ми е казал такива
думи, с каквито ти се обърна към мен!
30. В течение на 12 години
аз спазвах великите и страшни обети на брахмачария по склоновете на
Химавата, където пребивавах, достигайки плодовете на тапаса.
31. Подобни обети
спазваше и Рукмини³¹ и роди Сияещия Санаткумара, на име Прадюмна.
32. Този праведен воин,
неотвратим в бой, дори и той не е искал нищо от мен, както ти
неразумно просиш!
33. Необикновено силният
Рама³² никога не е настоявал за това, което ти ми поиска; не са ме
молили нито Гада, нито Самба,
34. нито жителите на

³¹Рукмини - главната съпруга на Кришна

³²т.е. брет му Баларама

- Дварака, нито другите махаратхи вришнийци и ангадци! Въобще до сега никой не ми е искал това, до което ти се домогваш!
35. Ти си син на наставника на Бхаратите, почитан от всички Ядави. С този диск, о най-добри колесничарю, с кого искаше да се сражаваш?"
36. Запитан така от мен, ето какво ми отвърна синът на Дрона:"Срещу тебе исках да се сражавам, моите почитания, светозарни Кришна!
37. Изпросвайки твоя диск, почитан от боговете и от данавите, мислех, че ще стана непобедим. Казах ти истината, господарю.
38. Без да получа труднопостижимото желание, Кешава, аз си отивам. Пусни ме с мир, Говинда.
39. Утвърдено е твоето воинско превъзходство. На земята няма диск като твоя!"
40. След тези думи синът на Дрона получи от мене няколко двойки коне, разни вещи и скъпоценности и си отиде, когато дойде време.
41. Той е избухлив, злободушен, жесток, неустойчив и познава оръжието Брахмаширас", затова трябва да опазим Врикодара.

Глава 13

Вайшампаяна каза:

1. Докато говореше така, най-добрият сред воините, радостта на Ядавите се качи на великолепната си колесница, снабдена с всевъзможни оръжия,
2. запрегната с превъзходни камбоджски жребци със златни сбруи. Каросерията и беше с цвета на изгряващото слънце.
3. Отдясно беше запрегнат Сайнйа, а отляво - Сугрива; между тях - Пришни, Мегхапушпа и Балахака.
4. Дивните драгоценни украшения бяха направени от Вишвакарман³³, виждаше се флагът, издигнат над колесницата.
5. На него беше Вайнатейя³⁴, сияещ като лъчезарен диск. На флагът на възвестителя на Правдата се виждаше убиецът на змиите.
6. Тогава се възкачи на колесницата флагът на всички воители Хришикеша, а също и Арджуна, праведният в дела и царят на Кауравите Юдхистхира.
7. Безстрашните махатми застанаха от двете страни на Дашарха,

³³Вишвакарман - "Този, който прави всичко", творческият космически дух - Праджапати: архитекта, художника и златаря на боговете

³⁴т.е. Гаруда

- притежаващ лъка Шарнга; двама воина, подобни на Ашвини отстрани на Васавя.
8. Когато те двамата се качиха на колесницата на Дашарха, почитаниият в цял свят, той пришпори великолепните си бързоходни коне.
  9. Конете се откъснаха от мястото си и се понесоха, подхващайки превъзходната колесница с намиращите се на нея двама Пандави и най-добрият сред Ядавите.
  10. Далече-далече се
разнасяше тропотът на летящите като птици бързоходни коне, возещи воина, който притежава лъка Шарнга.
  11. Тези тигри сред хората
бързо достигнаха целта си, о тигър сред Бхаратите; мигом догониха те великия воин Бхимасена.
  12. Но не можахя
махаратхите да спрат пламтящия от гняв Каунтея, възстанал срещу врага си и препуснаха да го съпровождат.
  13. А той, като видя тези
прекрасни и силни воина, бързо препусна с конете си към брега на Бхагиратхи.
  14. Там, където се чуваше
гласът на сина на Дрона, убиеца на синовете на махатмите, те видяха досами водата преславния махатма
  15. Кришна-островитянина
Вйаса³⁵, който седеше заедно с други риши, а също и онзи злодей, прикрит с дрипи от лико от трева куша, намазан с топено масло.
  16. Като видя сина на
Дрона, който седеше с тях, треперейки от страх пред раджата, Каунтея се спусна към него, стискайки лъка и стрелите си.
  17. "Стой! Стой!" - викна
дългоръкият Бхимасена. Като видя заложилият стрела в лъка си Бхима
  18. и двамата му братя,
стоящи зад него на колесницата на Джанардана, синът на Дрона затрепера в душата си и си помисли: "Това е краят!"
  19. Но си възвърна
присъствието на духа, спомняйки си за дивното превъзходно оръжие. Тогава синът на Дрона хвана в лявата си ръка стръкче трева.
  20. Попаднал в такава беда,
той помисли за божественото оръжие и като не можа да понесе вида на стоящите пред него воина, възкликна:
  21. "За смърт на
Пандавите!" - така излязоха ужасните думи на заклинанието. Като извика това, о тигър сред царете, разпаленият син на Дрона
  22. сякаш за да смути
всички светове, пусна оръжието. И тогава от стъблото на тази тревичка се измъкна огнят Павака, способен да погълне трите свята, подобен на Яма в последния час на Калиюга.

---

³⁵търсейки защита от гнева и мъстта на Пандавите, Ашватхаман се скрива при своя гуру, отшелника Кришна-Двипайана Вйаса, дядо на Пандавите и Кауравите

Глава 14

Вайшампаяна каза:

1. Още от самото начало, по движението на сина на Дрона, Дашарха отгатна неговото намерение и каза на дългоръкия Арджуна:
  2. "Арджуна, Арджуна, дойде време за това божествено оръжие, което пребивава в сърцето ти, съобщено от Дрона, Пандава!
  3. Спасявай братята си и себе си, Бхарата! Пусни в действие своето оръжие, способно да противостои на всяко друго!"
  4. След тези думи на Кешава, убиецът на врагове, Пандава, бързо слезе от колесницата, хванал лъка и стрелите си.
  5. Първо на сина на Учителя си, после на себе си, а след това на братята си, опасявайки се за тях - на всички каза: "Сvasti!"³⁶
  6. Като поднесе поклони на боговете и на всички учители и като пожела благо на живите същества, той изрече: "Чрез оръжието ми нека се укроти това оръжие!"
  7. И тогава притежателят на лъка Гандива бързо пусна своето оръжие. И заблестя многолъчист пламък, подобен на огъня, в края на югата.
  8. Тогава и остроизгарящото оръжие на сина на Дрона засия в ореол от лъчи с огромен блясък.
  9. Разнасяха се непрестанни трясъци на гръмотевици, с хиляди падаха звезди и във всички същества се роди велик ужас.
  10. Мощен грохот възникна
в Поснебесието, ярко проблясваха огромни снопове мълнии, залюля се цялата земя със своите планини, дървета и гори.
  11. Двамата велики риши
гледаха тези противостоящи, горящи нажежени оръжия:
  12. Нарада - душата на
всички същества и дядото на Бхаратите и желяеха да омиротворят двамата воители - потомъкът на Бхарадваджа и Дхананджая.
  13. Тези двама мъже,
познаващи цялата Дхарма, желяещи благо на всички същества - и двамата великолепни - стояха между двете пламтящи оръжия.
  14. Двамата прославени
риши, гледайки от непосредствена близост, дойдоха и застанаха по средата, сияещи като два огъня.
  15. Носители на Живота,
мъдри, почитани от данавите и боговете, те двамата се възряха, желяейки да омиротворят огъня на оръжията за благо на световите.
Ришите казаха:
1. Никога превъзходните махаратхи, познавачи на различни оръжия, при никакъв случай не са насочвали това оръжие срещу хора!

---

³⁶Сvasti - поздрав, пожелание за щастие, успех и здраве; обряд за защита

Глава 15

Вайшампаяна каза:

1. Като видя тях двамата, сияещи като два пламъка, о тигре Бхарата, Дхананджая бързо удържа божествената си стрела.
2. Тогава най-добрият сред Бхаратите каза на двамата риши с допрени ръце: "Аз исках с оръжието си да укротя пуснатото в действие оръжие.
3. Ако аз побера обратно в себе си божественото си оръжие, синът на Дрона, този злодей, сигурно всички ни ще изпепели с огъня на своето!
4. Кое е добро за нас, а също и за всички светове, обмислете вие двамата, на богове подобни!"
5. Като каза това, Дхананджая прибра в себе си своето оръжие. Побирането на това оръжие е трудноизпълнимо дори за боговете.
6. Да спре това превъзходно оръжие, веднъж пуснато в сражение, освен Арджуна никой друг не може, даже Индра!
7. Възникнало от теджас на Браhma, то бива пускано от Съвършения и да го отвърне не би могъл друг, освен твърд в обетите си брахмачарин.
8. Който не изпълнява обетите на брахмачария и пусне това оръжие, ако го върне обратно, ще причини своята гибел и на тези, които са с него.
9. Този, който изпълнява обета на брахмачария достига труднодостижимото. Дори и в крайна беда Арджуна не беше пускал оръжието на Браhma.
10. Пандава наистина
спазваше обетите на брахмачарин и беше предан на Учителите, затова той безнаказано върна оръжието.
11. А синът на Дрона, дори
след като видя стоящите пред него двама риши, не можеше да побере обратно пламтящата мощ на това ужасно оръжие.
12. Без сили да овладее
великото оръжие, синът на Дрона с унило сърце каза на Двайпаяна, о раджа:
13. "В крайна опасност, за
да спася живота си, аз пуснах в ход това оръжие - от страх пред Бхимасена, о муни!
14. Той извърши беззаконие
при убийството на сина на Дхритараштра: Бхимасена действаше подло в боя, господарю!
15. Затова, о брамине, аз,
несъвършеният, пуснах това оръжие: а сега не е в моя власт да го вбера отново.
16. Когато пусках дивното
труднопостижимо оръжие, аз казах на силата на огъня: "За смърт на Пандавите!", о муни!
17. То е изпратено от мен
за смърт на Пандавите и сега синовете на Панду ще отпаднат от живота.
18. Това зло, о брамине, бе
извършено със съзнание, обезобразено от ярост! С намерението да

погубя синовете на Притха аз пуснах това оръжие в бой!"

Вйаса каза:

1. Оръжието "Брахмаширас", синко, владее синът на Притха Дхананджая, защото го пусна не в гняв и не за убийство.
2. В боя с оръжието си той усмири твоето, а своето прибра обратно.
3. Той получи това оръжие от твоя баща с едно наставление и не наруши дълга си на кшатрий дългоръкият Дхананджая.
4. Такъв твърд в помислите и благочестив е познавачът на всяко оръжие. Защо ти беше намислил да убиеш Арджуна, братята му и целия му род?
5. Там, където оръжието "Брахмаширас" бъде победено от друго, по-висше оръжие, в тази страна в течение на 12 години не пада дъжд.
6. Затова дългоръкият Пандава, макар и да можеше да го направи, не разби твоето оръжие, желаейки да стори благо на всички живи същества.
7. Трябва да пазим рода на Пандавите, а също и тяхната държава. Затова удръж това дивно оръжие, дългоръки
8. и стани безгневен: нека синовете на Притха останат невредими. Та нали раджа-риши Юдхистхира не желае незаконна победа!
9. Ти трябва да им дадеш скъпоценността, която се намира на главата ти. Тогава Пандавите ще ти подарят живота.

Синът на Дрона каза:

1. Моята скъпоценност превъзхожда съкровищата на Пандавите и Кауравите взети заедно.
2. Който я носи не изпитва страх от оръжие, глад или болест, нито пред боговете, нито пред данавите и нагите.
3. Няма страх нито пред тълпа ракшаси, нито пред разбойници. Такава е силата на тази скъпоценност и аз не мога да се лиша от нея по никой начин!
4. Все пак ще изпълня, господарю, твоите думи - ето моята драгоценност, но остава тревичката!
5. Тя ще убие зародишите в жените на Пандавите! Защото това велико оръжие не може да се пусне напразно. А аз не съм способен, господарю, да го вбера обратно!
6. Сега ще понижа с това оръжие зародишите, но ще изпълня волята ти, о велики мунни!"

Вйаса каза:

1. Така да бъде, не променяй решението си, безупречни! След като понижеш с оръжието зародишите в жените на Пандавите - не продължавай повече!

Вайшампаяна каза:

1. Тогава синът на Дрона воинствено издигна височайшето си оръжие и прониза зародишите, вслушвайки се в думите на Двайпаяна.

Глава 16

Вайшампаяна каза:

1. Тогава, като узна, че злодеят е забил оръжието си, Хришикеша, тържествувайки, каза на сина на Дрона:

2. "Някога, като видя дъщерята на Вирата, снаха на собладателя на лъка Гандива³⁷, която пребиваваше в Упаплавия, твърдят в обетите й каза:
  3. "Когато родът Куру започне да се изтощава, ти ще родиш син. Той ще страда по време на пребиваването си в утробата ти."
  4. И наистина се сбъднаха тези думи на светеца! Този син ще се нарича Парикшит и ще продължи рода!"
  5. На говорещия така Говинда, най-добрият от сатвийците, крайноразгневеният син на Дрона възрази:
  6. "Въобще не е така, както ти, Кешава, пристрастно ни убеждаваш! Няма да останат напразни моите думи!
  7. Защото оръжието неотвратимо падна върху плода на дъщерята на Вирата, която ти се опитваш да защитиш, о Кришна!"
- Шри Бхагаван каза:
1. Да, великото оръжие неизбежно ще падне на нейния плод. Но този пронизан плод ще се роди и ще получи дълголетие!
  2. Ти си известен на всички като страхливец и злодей, зает със зли дела, например убийството на младенци!
  3. Затова ще получиш плода на кармата си, злодею: три хиляди години ще скиташ по тази земя
  4. без никого да срещнеш, без с никого да промълвиш и дума. Ще блуждаеш без спътник по безлюдни места.
  5. Презрян, ще те гонят отвсякъде, защото няма място за тебе сред хората. Смърдящ на гной и кръв, ще се укриваш в труднопроходими дебри.
  6. Злободушен, ще бродиш поразен от всички болести. А Парикшит, като достигне зрелост и преданост към Ведите,
  7. ще научи всички оръжия от воина Крипа, потомъка на Шарадваджа. Предан на обетите на кшатриите, познал всички оръжия,
  8. този праведник 60 години ще защитава богатата земя! Нещо повече - дългоръкият ще стане раджа на Кауравите
  9. на име Парикшит. О злокознени, аз мигновено ще го съживя, когато бъде изгорен от огъня на оръжието ти! О низки човече, виж моето отречение, могъщество и правда!
- Вйяса каза:
1. Заради това, че, пренебрегвайки ни, ти продължи да изпълняваш това ужасно дело, въпреки че принадлежиш към истински брамински род, се случи това с теб!
  2. Затова и великите думи, казани от сина на Деваки, несъмнено ще се изпълнят над теб, след като си приел дълга на кшатрий!
- Ашватхаман каза:
1. С тебе, господарю мой брамине, аз ще устоя, сякаш съм сред хората. Нека се сбъднат думите на този свръхчовек, господарю!
- Вайшампаяна каза:
1. Като остави украшението си на великодушните Пандави, синът на Дрона пред очите на всички унило тръгна към гората.
  2. А врагоубийците Пандави, водени от Говинда, от Кришна Островитянина и от великия муни Нарада
  3. като приеха скъпоценността, родена заедно със сина на Дрона, побързаха към разумната Драупади, която седеше в "Прая".

³⁷Утгара - съпруга на Абхиманю, сина на Арджуна от Субхадра

4. Тези тигри сред хората, препускайки като ветрове, се отправиха обратно в стана заедно с Дашарха.
5. Като пристигнаха, махаратхите бързо скочиха от своите колесници; виждайки смъртноскърбящата Драупади, те самите бяха убити от още по-голяма скръб.
6. Приближавайки се към нея, безрадостната, потънала в тежка мъка, Пандавите я наобиколиха заедно с Кешава.
7. Тогава, с разрешението на цар Юдхиштхира, всесилният Бхимасена ѝ предаде дивното украшение и промълви:
8. "Бъди здрава! Ето ти скъпоценността на победения убиец на синовете ти, блага моя! Стани и се освободи от скръбта, припомняйки си дхармата на кшатриите!
9. О черноока, спомни си какви думи каза ти на убиеца на Мадху, когато отиваше Васудева да преговаря за мир:
10. "Сякаш нямам нито мъже, нито синове, нито братя, нито тебе, Говинда, след като Царят иска мир!"
11. Ти каза на Пурушоттама тези горчиви думи, съответстващи на дхармата на кшатриите, благоволи да си ги спомниш!
12. Убит е злият Дурьодхана, който препятстваше нашето царуване. Аз пих кръвта и на Духшасана.
13. Дойде разплатата за коварството им; няма поводи за упреци! Синът на Дрона е пуснат жив като брамин и като син на Гуру.
14. Славата му пропадна, остана само тялото му, богиньо! Скъпоценността му е отнета, оръжието му лежи на земята."
Драупади каза:
1. Аз исках само възмездие. А синът на Гуру за мен е самият Гуру! Нека Царят сложи на главата си тази скъпоценност, о Бхарата!"
2. Тогава Раджата закрепил на главата си украшението и каза: "Моят Гуру ми е оставил това като дар по думите на Драупади!"
3. О господарю, с това дивно превъзходно украшение Раджата беше красив като планина с месец над нея.
4. Тогава се изправи скърбящата по синовете си разумна Кришна. А дългоръкият Дхармараджа започна да разпитва Кришна.

Глава 17

Вайшампаяна каза:

1. Когато цялата войска беше избита по време на сън от тримата махаратхи, скърбейки, цар Юдхиштхира каза на Дашарха:

2. "О Кришна, как можа все пак този презрян злодей, несъвършеният в постъпките си син на Дрона да убие всичките ми синове махаратхи?
3. Как можа той да погуби напълно въоръжените, способни да се сражават с хиляди воители синове на Драупади?
4. Как бе убит Дхриштадьюмна, най-добрият сред колесничарите, пред когото не смееше да покаже лицето си дори самият Дрона, великият воин?
5. Какви подвизи е извършил този син на Гуру, та се е сдобил със силата сам да унищожи всички?
Шри Бхагаван каза:
1. У Непреходния, Богът на боговете, Господарят на господарите потърси убежище синът на Дрона и затова можа сам да убие мнозина.
2. Защото умиловивеният Махадева може да дари дори безсмъртие!
Защото Гириша може да даде мощ, превъзхождаща стократно силата на самия Индра!
3. Аз наистина познавам Махадева, о бик-Бхарата и многообразните му древни деяния.
4. Той е началото, средата и краят на всички същества, о Бхарата! Този преходен свят, целият без остатък е негово творение.
5. Желаете да сътвори съществата, той обмисляше дълго време как.
Великият Отец му каза: "Сътвори съществата без да се бавиш!"
6. След тези думи Харикеша каза: "Така!" Но прозрявайки страданието на съществата, той, великият подвижник, дълго време извършваше тапас, потънал във водите.
7. След това Великият Отец, като го чака много дълго време, сътвори с ума си друг творец на съществата, о Бхарата!
8. Тогава той каза на Отца, като видя Гириша, спящ във водите: "Аз ще сътворя съществата, ако няма друг, роден като мене."
9. Отеца му каз: "Няма друг, освен тебе, предроден Пуруша! Този стълпник потъна във водата. Извършвай творението спокойно."
10. Той сътвори семето на господаря на съществата, започвайки с Дакшите. Чрез тях той произведе цялото множество същества от четирите вида³⁸.
11. Тогава, едва що сътворени, гладните същества се втурнаха към Праджапати, искайки да го изядат, о раджа!
12. А той побягна за спасение към Великия Отец: "Защити ме, Господарю и дай порядък на тяхното съществуване!"
13. Тогава Той им даде за храна зеленчуците и дърветата, а за подвижните същества - на по-силните по-слабите.
14. Обезпечени с храна съществата се отправиха там, откъдето дойдоха и след това, доволни, се размножиха всяко чрез лоното си.
15. От размножаването на сонмите същества остана доволен дори Учителят на Вселената. Но като

³⁸ 1 - произхождащи от потта, изпаренията и топлината - червеи, насекоми; 2 - родени от яйца - птици и влечуги; 3 - произлезли чрез разораването на земята - треви и дървета; 4 - родени от утроба - хора и животни.

- стана от водите, Превъзходният видя тези твари -
16. многообразните
сътворени същества, размножаващи се чрез своята сила. Разгневи се
Рудра и задържа своя лингам.
  17. Задържа го в земята и
така противостоя, о Бхарата! Непреходния Брахма, за да го успокои, му
каза:
  18. "О Марва, какво прави
толкова дълго във водите и с каква цел потопа лингама си толкова
дълбоко в земята?"
  19. Запитан така от
Вселенския Учител, Рудра отвърна: "Тези същества са създадени от друг,
не от мен, затова какво да правя с лингама?"
  20. О, Велики, аз се
предадох на тапас заради храната на тези твари; растенията също ще се
размножават като тези порождения!"
  21. Като изрече това с гняв,
Бхава се отправи на въздушната си колесница към подножието на
планината Мунджавати за да извършва велик тапас.

Глава 18

Шри Бхагаван каза:

1. След това, когато завърши Дева-Юга, боговете се уговориха да извършат
Ведическо жертвоприношение, пожелаха да направят жертва както
подобават.
2. Събраха всичко необходимо за това: пречистено масло, жертвени
вещества и подобавачи на божествата части.
3. Но тогава боговете, всъщност незнаейки за Рудра, не почетоха Бога-
стълпник, о господарю на хората
4. и той беше лишен от безсмъртните от своята част от
жертвоприношението. Тогава Рудра взе своя собственоръчно направен
лък и пожела да разруши жертвоприношението.
5. Вселенската жертва, обредната жертва, вечната жертва на Господаря,
жертвата на петте бхути - това трябва да се знае; в това е целият
преходен свят.
6. Капардин направи лък от мъжките и вселенските жертви; лъкът беше
направен от пет същности, дълъг един лакът.
7. Възгласът "Вашат" беше тетивата на този лък, о Бхарата! Украшенията
му бяха четирите части на жертвоприношението.
8. После разгневеният Махадева с насочен лък се приближи към мястото,
където боговете извършваха жертвоприношението.
9. Като видя този лък и вечния брахмачарин, богинята Земя се развълнува
и затрепераха планините.
10. Вятърът не вееше,
огнят не светеше, макар и запален! В небето разтревожени започнаха

- да блуждаят небесните светила.
11. Не сияеше лъчезарното
Слънце и дори красотата на диска на Сома³⁹ помръкна. Мъгла напълни и
обви цялото пространство.
12. Обърканите богове не
разбраха какво става. Жертвеният огън не блестеше, а те трепереха
пред изстрела.
13. Тогава стрелата на
Рудра прониза сърцето на жертвата и, като стана лопатар, тя избяга
заедно с Павака.
14. В този образ, като
достигна твърдта, тя засия, а Рудра я преследваш по небесната равнина,
о Юдхистхира!
15. След бягството на
жертвата потъмня самосъзнанието на сурите, а след загубата на
самосъзнанието си боговете не познаваха нищо.
16. Разгневеният Трямбака
повреди със своя лък ръцете на Савитара, зъбите на Пушана, а после
очите на Бхага.
17. Тогава се разбягаха
боговете, жертвата избяга; някои се мятаха насам-натам, докато на
паднаха без чувства.
18. пропъждайки всички,
разсмя се след тях Синешеият. Като спря гърма на лъка си, с вик ги
доведе до безсъзнание.
19. Тогава по думите,
изречени от безсмъртните, се скъса тетивата на лъка и той се изправи
като струна, о раджа!
20. И тогава боговете
дойдоха при Най-добрия сред боговете, лишен от лъка си. А той, заедно
с жертвата, им оказа защита и милост.
21. Умилостиви се
Господарят и отпрати гнева си във водата. Тази вода, ставайки
очистителен огън, изсушава течността.
22. Тогава той върна очите
на Бхага, ръцете на Савитара и зъбите на Пушана; върна също и
жертвата, о Пандава!
23. Тогава бе възстановена
тази Вселена, всичко сияеше като преди. От всички жертви боговете му
отделиха част.
24. Когато той се разгневи,
устоите на Вселената треперят, Господарю! А когато се умилостиви,
устоите отново стават неподвижни. Ашватхаман умилостиви могъщия,
и затова твоите синове-
25. махаратхи бяха убити. И много други воители последваха по стъпките на
панчалийците
26. Не разпалвай сърцето
си срещу него. Не синът на Дрона извърши това. По милостта на

---

³⁹ луната

Махадева стана всичко. А сега изпълни това, което трябва
непосредствено да се извърши.

ТЪЙ СВЪРШВА КНИГАТА ЗА НАПАДЕНИЕТО НАД СПЯЩИТЕ